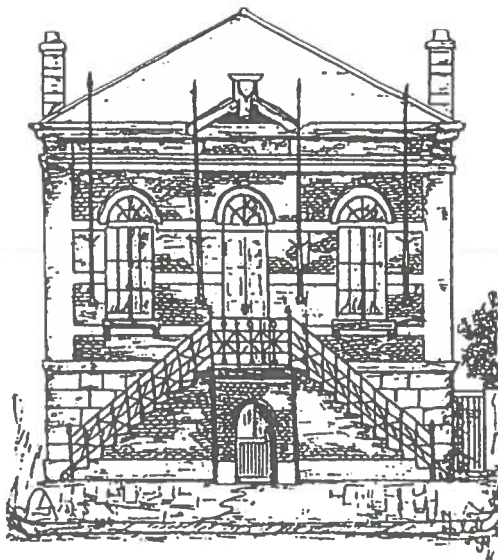

van w i r s k a a n t e

orgaan van heemkondekring 'amalia van solms', baarle-herzog-nassau

jaargang 15, nr. 2
1 juni 2000

Heemkundekring 'Amalia van Solms' houdt zich actief bezig met het erfgoed van onze gemeenten. Doel daarvan is:

- onze kennis ervan te vergroten
- het waardevolle te behouden en te beschermen
- de verzamelde gegevens beschikbaar te stellen

De kring verzamelt hiertoe informatie over velerlei onderwerpen uit het heden en verleden van Baarle, Castelré, Ulicoten en Zondereigen.

Heemkundekring 'Amalia van Solms'

Het Heemhuis

Kerkstraat 4

2387 Baarle-Hertog (B)

Bankrelaties :

- Rabobank Baarle-Nassau e.o. rekening: 10.38.94.969
- KBC Baarle-Hertog rekening: 733-3023880-32

Overname van artikelen of gedeelten ervan is slechts toegestaan mits bronvermelding.

van wirskante

Driemaandelijks tijdschrift
Heemkundekring 'Amalia van Solms'
Baarle-Hertog-Nassau

Redactie: Trudy Roes, Dré Moors, Gerrit de Jong, Piet van der Flaas,
Antoon van Tuijl en Herman Janssen (eindredactie)

15de jaargang nr.2

1 juni 2000

INHOUD

Voorwoord	A. Jacobs	58
Twee lepe smokkelaars	P. van der Flaas	60
Un paor smokkelverhaoltjes	F. Willemsen	65
Aon de praot mee...(3)	D. Moors	69
Recepten uit grootmoeders tijd (5)	E. Verbiest	75
Werkgroep Kapel van Nijhoven (2)	G. de Jong	77
Oude Baarlenaren	A.J. van Eijl-van de Klashorst	83
Merkwaardigheden (23)	A. van Tuijl	85
Liefde	A.J. van Eijl-van de Klashorst	87
Van de vos Reinaart	P. van der Flaas	88
Toponiemenbeesten (2)	A.W. Aandelèèr	91
Arme Amalia (34)	A. van Tuijl	92
Aanwinsten BiDoc (6)	L. Luiten	95
BiDoc	H. Janssen	96
Algemene Ledenvergadering	H. Janssen	99
Verrassing	C. Barten	109
Van wa ge gère doet, lijde nie veul	R. Laurijssen	110
Op bezoek bij Paulus	P. van der Flaas	111
Activiteitenprogramma	H. Janssen	113
Activiteitenkalender	H. Janssen	116

Voorwoord

Op 24 februari j.l hebben wij onze 24ste Algemene Ledenvergadering gehouden in het Heemhuis. Met de aanwezige leden werd teruggekeken naar het afgelopen verenigingsjaar en we konden vaststellen dat onze activiteiten een goede belangstelling kenden. Herman Janssen presenteerde het gevarieerde programma voor dit jaar en we hopen dat vele leden aan de komende activiteiten zullen deelnemen.

Door de Algemene Ledenvergadering werd Dré Moors gekozen als bestuurslid van onze vereniging. Binnen het bestuur is hij voorgedragen als secretaris en Dré heeft deze functie met veel ambitie aanvaard. Wij wensen Dré veel succes toe in zijn nieuwe bestuursfunctie.

Dit jaar hebben we onze 24ste A.L.V. gehouden, dus volgend jaar vieren we ons zilveren bestaan. Wij zijn van plan hieraan veel aandacht te besteden. Mensen die interesse hebben om de jubileumactiviteiten mee te organiseren, kunnen zich melden bij het bestuur. Leden, wij rekenen in deze op Uw medewerking.

Op Koninginnedag is het een goede gewoonte om mensen die zich belangeloos inzetten voor de gemeenschap te belonen met een Koninklijke onderscheiding. Dit jaar was die eer weggelegd voor onze Fons Willemsen. Door burgemeester Hendriks werd de onderscheiding uitgereikt in het Heemhuis in het bijzijn van familie en kennissen. Fons, proficiat namens de gehele vereniging.

Met het zomerprogramma is een begin gemaakt. Op de fiets zijn we naar Paulus in Ulvenhout gegaan. Daar hebben we het museum bezocht. Ze hebben er prachtige spullen en we konden zien hoe Paulus zich de afgelopen 25 jaar ontwikkeld heeft. Zij hebben onlangs hun zilveren jubileum gevierd en hadden dit vastgelegd in een tentoonstelling. Het zomerprogramma vindt je verderop in 'Van Wirskaante' en wil je meedoen of meegaan, meldt je dan tijdig aan.

Nog enkele weken en dan begint voor de eersten onder ons de vakantie alweer. Een vakantie waar we allemaal naar uitkijken en die we natuurlijk allemaal dubbel en dwars verdient hebben. Stuur onze thuisblijvers een vakantiegroet en geniet van je vakantie.

Ad Jacobs, Uw voorzitter.

Twee lepe smokkelaars

Piet van der Flaas

Het was de laatste tijd miserabel weer. Het was na een hete zomer een zeer nat najaar. Het Merkske, in de zomer een zeer loom en traag meanderend riviertje, rustig kabbelend door ons mooi Baarles natuurschoon, was na de vele regen in het najaar ineens in een wildstromend, klossend obstakel veranderd. In de breedte besloeg hij wel tien à vijftien meter. Vele werkelozen waren in de crisistijd tewerkgesteld geweest om hem uit te diepen. Ze damden telkens een gedeelte van het riviertje af. De vissen die opgesloten zaten, werden gevangen en medegenomen. De grootste althans en de kleinste werden weer teruggezet. Vele mensen kregen later reumatiek van dit werk.

Het was in dit najaar dat enkele boerenzonen op een zondagavond werden aangesproken door een bekende veehandelaar uit Merksplas: of ze geen interesse hadden om paarden te smokkelen. Het waren drachtige merries die op het grondgebied stonden van Gilze, in de staatsbossen. Dit gesprek vond plaats in de herberg 'Het Zwart Paard' in Zondereigen. Ze werden het eens over het geldbedrag dat ze bij deze smokkeltocht zouden verdienen. Ze zouden thuis worden afgehaald door een zekere Timmermans uit Alphen die hen naar de weide zou vervoeren waar de paarden stonden te grazen.

Daags na dit gesprek verscheen de taxi bij een van de smokkelaars op het erf. Vandaar reden ze verder om nog iemand op te halen. Hij overhandigde een papiertje met een ander adres erop want hij wilde niet het risico lopen om teveel op hetzelfde adres te komen. Op dit nieuwe adres zou hij ze de volgende maal ophalen. Het voertuig, een oud T-Fordje, zoefde naar de weide. Ergens in de buurt parkeerde hij zijn auto en eiste het briefje met het adres voor de volgende ontmoeting terug.

Hij wees in de verte en zei: 'In de emmer die in de put hangt, bevinden zich de halsters der paarden.' De smokkelaars gingen naar de weide, vingen de paarden en gingen op weg naar hun kerkdorpje Zondereigen. Het was intussen aan het donker worden. Ze hadden in de taxi een copie van een stafkaart gekregen en met de chauffeur overlegd hoe ze het beste de tocht konden volbrengen.

De overheid had om de smokkel tegen te gaan verschillende maatregelen genomen. Eind 1945 was er in de grensstreek een vervoersverbod van kracht voor paarden en vee. En in 1946 werd op 2 mei een strook van 500 meter voor iedereen die er niets te zoeken had tot verboden gebied verklaard. De smokkelaars, ook niet van gisteren, hadden in het Merkske een soort brug gebouwd onder het water om hun waren over te brengen. Ze hadden over enkele grote bomen ijzeren platen gelegd, met van die grote gaten erin. De gealieerden legden daar noodvliegvelden mee aan. Een paar van die platen lagen in reserve in wat struikgewas aan de kant en ge moest er bij wijze van spreken over vallen, wilde men ze opmerken.

Inmiddels waren de smokkelaars al flink opgeschoten. Het was bar en boos weder geworden. De motregen was vervangen door flinke ijskoude plensbuien. Niet dat hen dat veel deerde, want ze waren erop gekleed. Ze hadden laarzen aan, manchesterbroeken en jassen en een legerponcho voor de regen. Via de Franse Baan en de Reuth staken ze de Hoogstraatse Baan over richting hun dorpje.

Twee kommiezen van de post Baarle hadden zich geïnstalleerd in de buurt van de verborgen overgang over het Merkske. Ze hadden hun slaapzetels bij, strekten die uit, pakten hun paraplu's en klaptten ze uit om droog te kunnen blijven. Eén van hen verwijderde zich even om zijn behoefte te doen. Hij knipte zijn zaklantaarn aan, viel bijna over zo'n rijplaat, vloekte eens en zag toen tot zijn verbazing de verborgen platen liggen. Hij repte zich terug naar zijn maat en ze kwamen beiden maar tot

één conclusie: hier in de buurt moest ergens een overgang over het riviertje zijn. Ze besloten in een hinderlaag te gaan liggen. Een half uurtje later, toen één der kommiezen met zijn oor op de grond ging liggen, hoorde hij duidelijk het bonken der paardenhoeven op het harde karrenspoor. Ze drukten zich tegen de natte grond en zagen hun prooi aan komen sjokken.

Ze lieten ze lopen tot ze tegenover hen waren, sprongen overeind met de kreet: 'Halt, blijven staan, kommiezen!' en losten tevens een waarschuwingsschot. De smokkelaars stonden even perplex, lieten de paarden los en ze liepen, zoals was afgesproken, beiden dezelfde richting in. De Kommiezen renden het struikgewas uit en grepen de halsters der steigerende paarden die er vandoor wilden. Eén van hen was een boerenzoon. Die had wel meer met dit bijltje gehakt. Hij was het ook die even later met de twee in beslag genomen paarden naar Baarle struinde. Zijn maat had de fietsen bij en sjokte achteraan.

De smokkelaars stonden tandenknarsend binnensmonds te vloeken. Ze zagen vanop een afstand hoe hun belagers met de buit vertrokken. Verdomme, half de nacht der eigen voor niks afgebeeld. Maar ze waren ook niet van gisteren. Ze wisten dat deze kommiezen met de paarden, die nu eigendom van de Staat der Nederlanden waren, op een bepaalde plaats in Baarle gingen stallen: in het z.g. Drukkerstraatje. Daar was een schuur die gehuurd werd door de heidemaatschappij en waarover dhr. Van de Rakt de scepter voerde. Hij was zijn leven lang opzichter bij die firma en was in het gelukkige bezit van een groot gezin. Om al die monden te voeden verkocht hij o.a. klompen en handelde in konijnen.

De smokkelaars staken de koppen bij elkaar en zeiden: 'Verdorie, als wij die paarden nadat ze zijn gestald, nu eens meenamen!' Ze slopen de douaniers achterna die onkundig van dit plan zo trots als een pauw met hun bezit naar Baarle liepen. Het weer was omgeslagen. Het stortregende met als toemaatje hagel en sneeuw.

Ze banjerden door grote, diepe plassen en ze werden bijna tot op hun huid kleddernat door de grote klosvoeten van de paarden. Maar het vooruitzicht op de pluimen die ze ongetwijfeld van hun dienstgeleiden zouden krijgen, deed hun alle ellende vergeten.

De man die de twee fietsen door het slijk sleurde en eigenlijk hulpkommies was, zag zich al bevorderd tot kommies, hetgeen tevens een loonsverhoging inhield. Het was voor hem tot op heden gene vetpot. Hij was vroeger in de havenstad Rotterdam gestationneerd geweest. Op eigen verzoek werd hij naar de grens overgeplaatst. Hier in ons Baarle voelde hij zich thuis. Vriendelijke mensen, joviaal in de omgang. Jammer was dat, al die overplaatsingen. Men was goed en wel ingeburgerd of men moest weer vertrekken.

De smokkelaars konden dankzij het hondenweer en het feit dat zij niets hoefden te sjouwen, de beambten makkelijk volgen. Ze werden dan ook bijna verrast toen de kommiezen een rustpauze inlasten. Want twee fietsen met bagage meesleuren is een vermoeiende bezigheid. Ook de paarden waar de damp vanaf vloog, waren toe aan een rustperiode. Toen één van de beambten zijn zaklantaarn pakte om een thermoskan met hete koffie te zoeken, ze waren daar hard aan toe, en in hun richting scheen, lieten de smokkelaars zich voorover in het slijk vallen. Nadat de beambten weer op pad gingen, zeiden de smokkelaars: 'We weten toch waar de paarden gestald gaan worden, laten we er gericht naartoe gaan.'

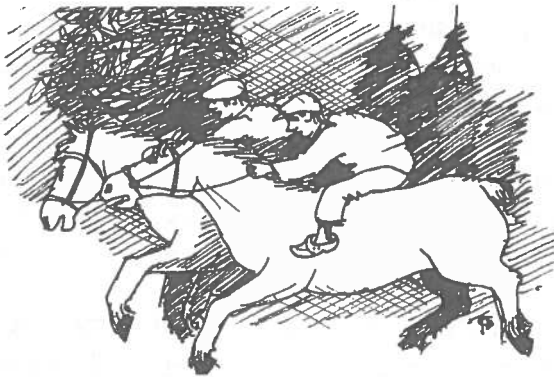
Zo gezegd zo gedaan. Ze kwamen via de Tommel en de Kerkstraat in de Stationstraat en slopen nu bijna geluidloos het Drukkerstraatje in en verborgen zich bij Van de Rakt in de tuin. Ze rukten uit de afrastering een ijzeren paaltje om straks het slot te kunnen forceren en doken toen achter de tuin om de kommiezen op te wachten.

Verkleumd spitsten ze hun oren en jawel hoor! Ze krompen in elkaar toen ze in de verte het vertrouwde geluid der paardenhoeven hoorden. Ze hielden zich muisstil en tuurden in het halfduister.

De verlichting van de gemeente werkte maar op halve kracht. Toch zagen ze hoe één van de kommiezen bij de paarden bleef. De andere repte zich naar Van de Rakt om de sleutels te halen van de stal. Mopperend dat hij uit zijn broodnodige slaap getrommeld werd, slofte de goede man mede om de staldeur te openen.

Het was verdorie altijd wat! Smerig hondenweer! Een ijsskoude noordenwind, vergezeld van hagel joeg door het straatje en rukte aan de luiken der huizen. Hij deed het licht aan, nam één voor één de paarden aan, slofte naar huis voor water om ze wat te laten drinken, deed haver in de granieten voerbakken, deed het licht uit en verdween weer in zijn woning. Ook hier werd even later de verlichting uitgedaan.

Na een poosje slopen onze vrienden (de smokkelaars) uit de tuin, staken het straatje over en forceerden het hangslot van de deur. Ze deden de paarden hun halster om, bestegen de dieren en reden via de Nieuwstraat de Stationstraat in.

De kommiezen die net hun relaas aan hun dienstgeleiden vertelden, renden naar buiten en toen naar de schuur. De deuren stonden wagenwijd open en de paarden waren weg! De smokkelaars vlogen met de paarden naar Zondereigen. De veehandelaar nam ze daar in ontvangst. Ze kregen de afgesproken som plus bonus en hadden een verhaal bij zich dat klonk als een klok.

Un paor smokkelverhaoltjes

Fons Willemsen

Geploegd land

Ik heb veul gesmokkeld, maar wel in ut klein. Da wul zegge: te voet of mej de fiets. As we mej de fiets ginge, dan laoide we 100 kilo of nog meer, te voet meestal 50 kilo. Ene keer haj munne maot me ies belazerd. We naome elk van thuis uit 50 kilo op oze nek. Da was zoe un 2,5 km lope nor de grens. Naow was munne maot dieje keer mej de kar nor den akker gewist en haj 150 kilo mejgenomen en daor onder ne hoop gruuu verstoapt. Tun we daor waare, zee tegen mèn: ‘As ge nauw ne zak bij pakt, da kunde gij makkelijk, dan hoeve we der drekt ieder nog ene te pakken en dan is ut over de grens.’

Zoe gezegd, zoe gedaon. Ik ging bij ne waaipaal staon en hij zoe er nog 50 kilo bijtasse. En ut ging en heel goed zelfs: mej 100 kilo op mijne nek de grens op aon. Mèr wa ies ut geval: we kwamen veur ne omgeploegde akker. Daor mosse we dwars over, zeker 50 meter en dan nog ruim 100 meter deur de waai. Da was geen probleem, die waai. Mèr die 50 meter geploegd land: jonge, jonge, ik kan veul hebbe, mèr tun was ik zo goed als dood tun ik op Bels onkwaam. En ik weet nog dat die Belze zeeë: ‘Dès de leste keer da ge zoe iets doe. Vur ut zelfde haje we hier ne dooie gehad. Op die manier kope we niks mèr van oew. En die andere 100 kilo zulle wij mej gon haole en gij bleft hier mèr ies zitte uitruste.’ Wa was ik tun toch muug. We haje daor nog efkes gebleeve en tun wir trug huis opaon.

‘Wa hedde daor nauw in dieje zak zitte?’

We waren efkes on ut gaon en ginge over ne pindraad: un geweld van geef ut um. Ge begrept: wij waare echt nie zoe bang uitgevalle, we mosse wete wè ut was. Laot nauw ne haos in ne strop zitte. Wij nie flauw: dieje haos zoe goed as ut kon verlost van zonne strop en zoe in ne zak gestopt.

Wij name dikwèls lege zakke mej trug nor huis. Dus: de zak in, haos. En ut was ne haos, gèn haoske: hij woog meer as 7 pond en da zèn gèn kleintjes. Wij nor huis op aon en thuis ongekome: da krenng vloog van hier nor ginder in dieje zak. Ze zeije: ‘Wa hedde daor nauw in dieje zak zitte.’ En wij: ‘We zulle ut wel ies loslaote as ge wult.’ In un mum van tijd vloog alles op de stoel en tafel, alleen ooze vaoder (Jantje Vugt) bleef er heel rustig onder. Ge begrept wel as ge die haos binnen los zoedt laote, was de ramp nie te overzien. De haos bleef in de zak. Zoe ziede mèr wir: ge kunt van alles beleve. Slechte, mèr ook lollige dingen.

Tebak

Ge mot wete: rond mèn 20 jaor was ik heel sterk. In augustus 1941, ik was tun 19 jaor en woog zelf 62 kilo, droeg ik in ut auw pakhuis van veur nor achter 210 kilo erwten: 3 zakke van 70 kilo. Daor zeg ik bij da Toon Oomen en Toon Leijten me wèskaante assisteerde om recht te houwe, want ut uit balans gaon was ut ergste, draoge kon ik ut wel.

Fik van de mulder die zee ies tegen mèn: ‘As ge nauw veur mèn ies wa zoudt wulle doen. Ge kunt er goe mej verdiene. Ge hoeft mèr 25 kilo terf mej nor de grens te nemen en 10 kilo tebak mej trug te brengen, dan kregde van mèn 100 gulden. Da hedde op ‘n paor uur verdiend. Da naam ik aon, da was in september ’41: ik mos nog 19 jaor wurre. Ik was nerges bang van, alleen van vrouwe en meiskes. Ik haj liever ne pot bier, net as m’n kameraajs. Dorum ging ik op pad: 100 gulden, daor konde wir ies flink van uitgaan.

Ik mos van Fik nor ut wiet huiske, daor hadde ‘n heg mej ne breje sloot er langs, mèr die stond altij droog. Da was ne sloot veur un afschaaing en daor mos ik zèn. Ik mos mèr ies tussen m’n tanden fluite, dan kwame ze de terf haole en de tabak an mèn afgeve. We ies ut geval, daor kwaam ‘n moeder mej ‘n paor dochters veur den dag en die haje dieje tabak allemaol an der lijf zitte. Ik mos die ook mej uitplukke. Da hadde ies motte zien: ut was donker, da was ‘n geluk.

Ik schrok me 'n hoedje, al was ik nergens bang van. Zoe iets haj ik nie verwacht. Affèn, eer ik mej plukke klaor was, wiest ik wel da 'n vrouw zacht was en norderand was ik van meiskes nie zoe bang mèr.

Mej zunne zolder on ne paol

Op ne ovend, ut was lichte maon: munne maot en ik, we gingen nor Bels mej ieder 'n zakske terf. 35 kilo de man. We ginge nor Meel dur de bossen over 'n heel smal bruggeske. En wa ies ut geval: neffe da bruggeske hadde de overblefsele van 'n vruugere brug. Lot na on één van die paole iemand hange: mej zunne zolder van zun broek hang ie on ne paol. Wa was dieje mees blij da we daor ware. Mèr hoe dieje mees er af haole? Da was ook nog 'n heel mezerie. We han geluk. Op ongeveer ne meter of 10 à 15 vonde we ne boom: die over da bruggeke nor ene kant gedraoge en zoe kwaam dieje boom over da waoter te liggen en tun kon dieje mees zich optrekken. Da haj nog heel wa in eer hij op ut droge was, mèr ut lukte toch.

Alleen zunne pummel of zak graon die laag nog op den bojum van de sloot. We zeeje: 'Lot die mèr ligge. Hold die morgé mèr, as ut licht ies.' We zagen die wel ligge want de maon was in opkomst, mèr we ginge op pad en hij ging mej oos mej. Hij was kletsnat an zun voeten. Nauw haj ies mej zunne kop op die paol motte valle: dan zoe ie ut nimmer overleefd hebbe. Ge mot mer geluk hebbe bij 'n ongeluk. Zoe ziede mer wir: ge kunt wè mejmaoke. We hebbe um daor in Bels wa opgewermd en 'n paor daoge laoter was dieje zak graon toch wir uit dieje sloot weg. Dus hij zal um er wel uit wieste haole zèn.

Ne vlieger

Ut was in oktober 1943. Toon Leijten en ik, we gingen wir Bels op aon mej ieder ne zak graon op oze nek. We zèn on de Bollekes en ut begon wa te rèngere. Nauw stonden in de waai van Reijgers in Meel 'n paor beestestalle en daor zoewe we mèr efkes in wachte tot ut droog wier. De zakke wiere afgelee op wa strooi.

Daor hadde ook 'n zolderke in die stallekes en ik zou daor ies opklimme. Mèr ut was harstikke donker. Ik ging op den voierbak van de beste staon en mej da ik daor bove kwaam, haj ik ne voet in mun hand. En wa denkte: ik verschrok zoe da ik eerst niks kon zegge. Terwijl Toon zee: 'Ies daor veul plak?', kon ik niks zegge. Alleen die ik vast haj, zee: 'Seviel'.

Denkte nauw da ik wiest wa da seviel wou zegge? Ik docht da ik ne Duits in m'n hand haj en dieje poot of voet docht ut zelfde. Mèr nor 'n tijdje, wist die voet da wij Nederlanders waren en wij as da we ne vlieger haje gevonde. Ut was in alle geval vriendschap. Hij begreep zonder te veul woorden da wij veur un goei doel op weg waare.

Nor veul gebaore ging ik mej nor Meel de grens over en dan was de pijn al veul geleeje. Want bij Janssen net over de grens, die verstond Engels en die zoe er veur zurge da ut goe kwaam. Hij kreeg eerst wa te eten. Verders weet ik dat hij in goei handen was. Toch was ik van da geval in da stalleke flink geschrokken, want ik was zelf onderduiker. Toon ook.

Aon de praot mee (3)... Bets Sommen-van den Broek

‘Telg uit het Rijke Roomsche Leven’

Dré Moors

Wie is Bets Sommen

Bets werd geboren op 19 mei 1910: dus vierde deze nog zeer krasse vrouw onlangs haar negentigste verjaardag. Bets is geboren en getogen in Ulicoten waar ze al haar hele leven lang in de Dorpsstraat woont. Op 3 januari 1940 trouwde Bets met Jan Sommen. De naam verraadt het al: ook een echte Ulicotenaar. Bets schonk het leven aan 11 kinderen: 9 jongens en 2 meisjes. Vele jaren waren Bets en Jan gelukkig samen. Jan had in Ulicoten een smederij en een elektriciteitszaak. Helaas overleed hij in september 1991. Bets werkte in haar jonge leven o.a. in een gezin, bij een arts en in de parochiekerk. Na haar huwelijk koos ze voor het beroep ‘huisvrouw’. Haar kinderen zijn er haar nog dankbaar voor.

Haar jeugd

Bets groeide op in een erg vroom gezin. Haar vader was schoenmaker, maar nog belangrijker in die tijd, hij was óók koster. Bets had drie zussen en twee broers. Op de foto die ongeveer vijftien jaar geleden werd gemaakt (p.69), staat het gezin afgebeeld: Heerom aan de éne kant van de foto, Bets aan de andere. Haar broer Kees (naast Bets op de foto) ging later studeren voor priester. 'Vlak voor zijn priesterwijding overleed hij aon vliegende tering. Het waar heel snel gebeurd mee hum en ut waar unne groote schok,' aldus een bedroefde Bets.

De lagere schooltijd bracht Bets door bij de nonnen in Ulicoten. Van het leren kan zij zich niet meer zoveel herinneren. Wel dat ze via een trap hoog boven het schoolbord met 'n doek een schap moest schoonmaken. Toen ze daarmee klaar was, durfde ze niet meer naar beneden. Jan Sommen werd erbij gehaald, want die durfde alles, zei men. 'Jan heeft mij toen bevrijd; toch schoon det ik laoter mee hum getrouwd ben,' aldus een lachende Bets.

Uit werken

'Als kind ging ik al vruug mee unne fiets den boer op. Ik verkocht dan kledingstoffen. En vanaf mun veftien of zestien jaor ging ik de was doen bij de nonnen.' Op mijn vraag wat voor ondergoed de nonnen toen droegen, zegt Bets: 'Ik geleuf det ut kaante onderbroeken waaren. Mar allee, schrijf dè mar nie op hè!'

Toen ze zestien jaar oud was, ging ze werken bij dokter Govaerts in Baol: voor veel Baarlenaren in die tijd een geweldige huisarts. "Toen wies ik nog nie waar de kiendjes vandaon kwaamen. Op unne zekere dag kwaam er unne man aon de deur bij den dokter en die zee tegen mèn: 'mijn vrouw is bevallen'. Ik kende dè woord toen nog nie, dus ik zee tegen dun dokter: 'meneer dun dokter, un vrouw is... gevallen'. Dun dokter (die wies wel beter): 'Oh, dan zal ik er us rap naor toe gaon!' Ik, onnozèlèr, ging mar wir verder mee lege fleskus schoon maoken."

Na dokter Govaerts ging Bets in Breda huishoudelijk werk doen bij een landbouwingenieur. 'Ik bleef daor dan weken aon un stuk zonder thuis te komen. Ik wier daor behandeld as un minderwaardig iets. Ut waar der nogal bekakt. De vrouw van dun ingenieur droeg nachtjaponnekus mee kaant. Zondags mos ik mee heur en un paor aandere bekakte dames gaon waandelen. Bah, wet had ik un vart. Gelukkig mocht ik van ons moeder na un jaor ongeveer wir definitief naor huis.'

Het Rijke Roomsche Leven

Bets zit vanaf nu stevig op haar praatstoel. De herinneringen komen bij haar in zo'n rap tempo op, dat ik haar met schrijven niet meer kan bijhouden. De R.K. Kerk, het Rijke Roomsche Leven in die tijd, heeft op haar diepe indruk gemaakt en heeft haar gevormd tot de vrome vrouw die zij tot op de dag van vandaag is gebleven. 'Mar ja, wè wilde, onze pa was köster. Als kind zaat ik iedere dag om zeuven uur in de kerk. Op zondag was het altij unne volle bak. Al om zes uur 's mèrgens wier dan de communie uitgereikt aon de boeren die nog mosse gaon melken. Ze mosse immers nuchter zèn. Nao de communie kosse ze dur botterhamme opeten.'

‘Saomen mee mun zus mos ik altijd de kerk netjes aanveegen. Onze pa controleerde dan of we de stoeltjes netjes op dun voeglijn van de tegels han teruggezet. Pastoor Moors (hé, is dè gin familie van jou) heb ik goed gekend. Nou, dè waar ginne gemakke! We mosse ook de klokke luie, ne grote en unne kleine. As er unne meens dood waar dan mosse we om negen uur veur unne gewone boer honderd maol aon ut touw trekken. Veur unne mee veul geld om tien uur liefst 300 keer.’

‘Dus er werd toen wel verschil gemaakt, Bets?’ vraag ik haar. ‘Nou en of! De meense kosse vanaf un gegeven moment bij opbod bieden veur un plaots op één van de kerkstoeltjes. Het gevolg waar dèt de rijken veuraon zaate. Achteraon stonde un paor baanke en die kostten niks. Daor zaate altijd de jongeren die wel us kattedwaod uitspookten. Zo waar onze pa op unne zekere dag tijdes de mies bezig mee unne hond de kerk uit te jaogen. Die jonge manne achterin de kerk lieten dun hond wir binne. Onze pa wir achter dieën hond aon en toen wilde ie um unne trap meegeven. Het gevolg waar dèt ie viel en zun been braak. Hij wier toen op dun lijikbaar gelee en naor huis toe gereeë!’

‘Minstens elke maond mosse we biechten. Tegen Pinksteren stonden er altijd rijke dik veur dun biechtstoel.’ ‘Wat zei je dan tegen de pastoor, Bets?’ ‘Ik ben ongehoorzaam gewist, heb omgekeken in de kerk... Ik ben trouwens ook eens wiesse biechten bij unne paoter in den Dreef. Ik zee toen tegen um dèt ik onkuise gedachten en begeerten hai gehad. En witte wèt dieë moderne paoter toen zee: Gift niks metje, ge kunt oe ogen toch ok nie in oewe zak steken!’ ‘Elk jaor waar er bij de pastoor un conferentie. Er waaren dan zesentwintig pastoors uit dun omtrek. Ik mos dan veur die pastoors dun taofel dienen. Op un gegeven moment heurde ik dun ene pastoor tegen dun aandere zeggen: ‘Bij mèn in dun biechtstoel zaat er ene en die zee: Ik heb gezondigd meneer pastoor, want er bleft unne vloek in munne kop hange: nondepetat!’ ‘Wèt hedde gij toen gezee’, vroeg dun buurman-pastoor. ‘Maakt oe gin zurge. Ge wit toch wè nonnen zen en petat is unne erpel!’

Bernardusprocessie

‘Elk jaor op twintig augustus wordt in Ullecoten de Bernardusprocessie gehouwe. Dè waar vruger unne hoogtijdag. Ullecoten zaag dan zwart van ut volk. De meense kwaame overal vandaon. Alles mos tot in de puntjes verzurgd zèn. Dun troon en het beeld van dun heilige Bernardus wier dan naor de kapel gedraoge. Alle meense zingend en biddend meelopend, samen mee de bruidjes en de nonnekes. Na afloop waar er unne grote kermis in Ullecoten. We han er altij veul plezier.’

Bets als getrouwde vrouw

‘Ik trouwde toen ik dertig waar. Onze Jan werkte toen ok as smid. ’s Mèrgens vruug om zes uur kwaam er al unne boer om z’n pèrd te beslaon. In dun oorlog is ‘onze pa’ naor Duitsland afgevoerd. Wij waren toen heel bang. Daorum hebben wij bij ons pa en ons moeder nog veul tèd deurgebracht in de schuilkelder. En die rot moffen hebben toen ons enige vèrke geslacht en opgegeten!’

‘Hedde veul vriendjes gehad, Bets?’ ‘Dè valt mee, eigenlijk mar twee. Mee onze Jan heb ik drie jaor verkering gehad. Onze Jan paste altij netjes op. We hebben veur ons trouwen niks gedaon. Hooguit elkaor un kusje gegeven. Ik denk daor nog altij mee veul blijdschap aon terug. Het mooie is er toch vanaf as ge al aon sex begint veur dè ge getrouwd bent. Of nie dan soms?’ Ik: ‘Dè vind ik ook, Bets!’ Zij vervolgt: ‘De jeugd van tegenwoordig denkt daor allemaol anders over. Die denken dè alles maag. Nou, dè vein ik van nie!’

Vandaag de dag

‘Vruger kende in Ullecoten iedereen. Er wonen nou veul ‘vreemden’ in Ullecoten. Mar ge krijgt wel veul vriendschap. Ullecoten is er wel veul op vooruitgegaon mee ut uitbreidingsplan. En straks is de Durpsstraat ook klaor. Elke avond kijk ik naor de TV naor het nieuws. Ik hoor slecht, dus mot ik um dan wel hard aanzetten. Ik lees elke dag de Stem en elke week ut Baols krantje. Ik puzzel veul, ga iedere dag un stukske waandelen, buurt links en rechts wa en ik doe veul aon handwerk.

Wèt ik gemaakt heb, geef ik allemaol weg. 's Mèrgens om zeuven uur stao ik op. Elke aovond ga ik om half elf naor bed. Zoas ik nou mun eigen vuul, zou ik wel honderd jaor wille worre.' 'Gebruik je slaappillen, Bets?' vraag ik haar. Bets glimlacht: 'Ja, elke aovond drink ik un half glaoske Bokma. Nou, dè helpt goed kan ik oe zeggen!'

Toch nog even haar geloof in God: 'Elke week gao ik zoas gezee naor de kerk. Mee Paose kwaam pastor Prasing in de kerk nog naor mèn toe en wenste me zalig Pasen. Dè dee me goed dèt hij dèt dee. Elke dag bid ik drie paternosters. Eentje veur de kinderen, eentje veur mèn zelf en eentje veur allerlei aandere meense. Nou ik jou heb leren kennen, ga ik er veur jou ok eentje bidden!'

Het gesprek loopt op een einde want ik moet nog naar een bestuursvergadering van onze heemkundekring. En dan zegt Bets: 'Nou ben ik toch helemaol vergeten om veur jou un bakske koffie in te schenken! Ik hoop dèt ik ut nog kan goed maoken mee un eigen gemaakt kledje veur jouw vrouw. Hier, nim mar mee!' Aan de deur neem ik afscheid van Bets. 'Kom zeker nog us terug en breng oe vrouw dan ok mee', roept deze gezellige, sympathieke, vitale vrouw mij nog toe... Ondertussen hebben mijn vrouw en ik dat al gedaan. Zo'n warme, diepgelovige vrouw. Daar kunnen wij nog veel van leren. Bedankt Bets voor het gesprek en de vriendschap. Wij van de Heemkundekring wensen jou nog vele gezonde, fijne jaren toe!

Recepten uit grootmoeders tijd (5)

Els Verbiest

‘Boerenvoedsel, dat is het lekkerste dat er is’

Wie gezond wil eten, moet bij bonen te rade gaan. Bonen bevatten zowat alles: eiwitten, suikers, zetmeel en een massa mineralen en vitamines. Niet te verwonderen dus dat miljoenen mensen, overal ter wereld, een boontje hebben voor deze groente. Een boon is dus een krachtig ding. Het oude Europa kende enkel linzen en gedroogde erwten. Gelukkig barstte Amerika van de bonesoorten: witte, groene en noem maar op. De familie van de peulerwten omvat een hele orde: doperwten, okra's, maïs, tuinbonen en soja zijn eminente leden. Momenteel zijn hier de verse peulerwt, de fijne groene tuinboon en de sluimererwt de gastronomische koningen. Stevig voedsel zijn ze bovendien, wat een mens een gevuld en weldoend gevoel geeft. In de Latijnse wereld werd de boon gezien als een krachtig lustopwekkend middel, weliswaar met één nadeel: bonen zijn luidruchtig.

Brokkebonen- of humkessoep

Voor acht personen: twee uien, drie wortelen, een prei, een selderij, 500 gram ribbetjes, 150 gram rookspek, vier stuks verse worst, 300 gram groene tuinbonen (opgelegde of in blik) en twee liter water.

Bereiding: De ribbetjes en de grof gesneden soepgroenten opzetten in koud water met zout en laten gaarkoken. Knip het rookspek in dunne reepjes en voeg ze samen met de bonen en de verse worst toe aan de soep. Laat op een zacht vuurtje alles juist gaar koken.

Stamppot, stoemp of potdeurmekaore...

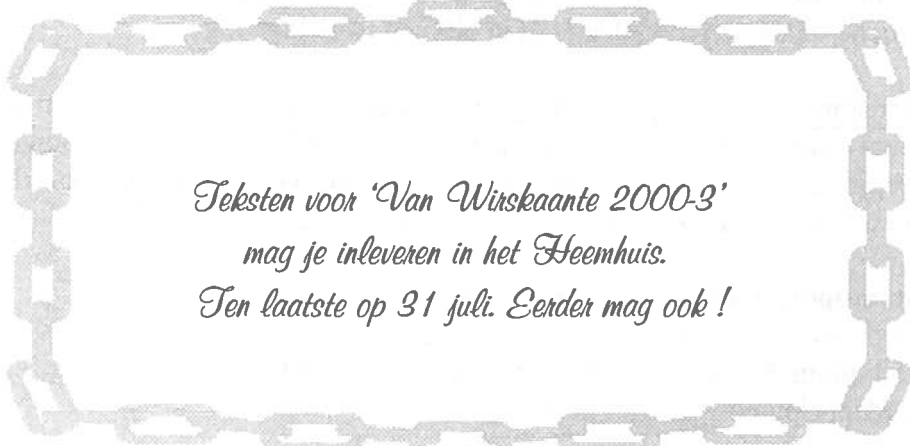
Voor vier personen: vier bosjes raapstelen (400 gram), drie bosuitjes, 150 gram katenspek, 125 gram roomkaas met knoflook, peper en aardappelpuree voor vier personen.

Bereiding: Raapstelen wassen en in reepjes snijden, bosuitjes in dunne ringen en katenspek in reepjes knippen. Spek in een droge koekepan al omscheppend verwarmen. Intussen een smeùige aardappelpuree bereiden. Roomkaas en spek door de puree roeren en de raapstelen en de bosui erdoor scheppen. De stampot al roerend zachtjes verwarmen. Op smaak brengen met peper.

Riefpannekoeken

Deze kunnen geserveerd worden als vegetarisch lunchgerecht of tussendoortje. Voor tien stuks heb je nodig: een kg vastkokende aardappelen, drie eieren, zout, peper, een pak meergranenpannekoekenbeslag, negen dl melk, olie.

Bereiding: Aardappelen schillen, wassen en gaarkoken. Na afkoeling ze raspen (rieven). Eén ei breken en met zout en peper door de geraspte aardappelen scheppen. Pannekoekenbeslag volgens gebruiksaanwijzing met melk en de overige twee eieren maken. In een koekepan olie verhitten, beslag in de pan schenken en direct het beslag bedekken met een laagje aardappelrasp. Als de onderkant bruin is, de pannekoek keren en de andere zijde bruin en knapperig bakken. De riefpannekoeken onmiddellijk serveren met honing of stroop. Smakelijk!

*Teksten voor 'Van Wirskaante 2000-3'
mag je inleveren in het Heemhuis.
Ten laatste op 31 juli. Eerder mag ook!*

Werkgroep Kapel van Nijhoven (2)

Gerrit de Jong

De vorige keer hebben wij een uiteenzetting gegeven over ‘Devote cleyne Capellekens en huyskens’. Dat was tevens een aanzet tot de restauratie van de kruisweg, die nu zo voortvarend ter hand genomen wordt en waarover later een nadere uitleg volgt. De Salvatorkapel staat op Nijhoven, wat nieuw hof of nieuwe hoeve betekent (maar dan wel een oude ‘nieuwe hoeve’, want ze wordt al in 1525 genoemd). Voordat wij echt de geschiedenis van de ‘Sint-Salvator’ induiken, is het misschien wel aardig om te weten waar die naam vandaan komt.

Ieder kerkgebouw wordt bij de inzegening ‘toegewijd’ aan een Goddelijke Persoon, een heilige (engel of mens), een geloofsmysterie of een heilsgebeuren: de kerk en parochie worden ernaar genoemd. De naam Sint-Salvator behoort tot de eerste categorie: het is de naam van een Goddelijke Persoon. ‘Salvator’ komt van het Latijnse werkwoord ‘salvare’, wat verlossen (redden, bevrijden, veilig stellen) betekent. Sint-Salvator betekent dus: Allerheiligste Verlosser, Zaligmaker, Heiland of Tweede Goddelijke Persoon.

De patroonkeuze pleit, naast de archeologische vondsten waarover volgende keer meer, voor de oudheid van de kapel op Nijhoven. Kort vóór het jaar 700 n.C. bouwde Sint-Willibrord in Utrecht een kerk die hij aan Sint-Salvator toewijdde. Tevoren bezocht ‘de apostel van Nederland’ tweemaal Rome, waar de Lateraanse basiliek was toegewijd aan San Salvatore. Hiermee wilde Willibrord waarschijnlijk de band uitdrukken met de paus, die hem tot bisschop had gewijd. Willibrord stichtte te Susteren (Limburg) een kloostertje, eveneens aan Sint-Salvator toegewijd. In Elst (Gelderland) heeft ook een Sint-Salvatorkerk gestaan, in 726 n.C. gesticht door Sint-Werenfridus, medewerker van Sint Willebrord. Nu heeft Elst een Werenfriduskerk.

Sint-Salvator als patroon van een kerk of parochie komt eigenlijk maar zelden voor. België had een twaalfstal Salvatorkerken, waaronder de kathedraal van Brugge. Allemaal dateren ze van de vroege middeleeuwen. Nijhoven verkeert dus in beroemd gezelschap: Rome, Utrecht, Brugge, enz. Al die Salvatorkerken dateren van vóór het jaar 1000. Kapelaan Kramer schreef terecht in 'Brabants Heem' (1951): 'Er zijn in Nederland maar enkele Sint-Salvatorkerken en ze dateren uit de tijd van de kerstening.' Verder: 'velen rekenen Sint-Salvator en Sint-Remigius tot de oudste kerkpatronen van Europa.' J. Verbesselt deelt in 'Het parochiewezen in Brabant' (1950) mee: 'Aldus zijn deze titels (Sint-Salvator en Sint-Remigius) één der beste getuigenissen voor de Karolingische (8ste en 9de eeuw) en zelfs oudere oorsprong van de Kerkstichting.'

De geschiedenis van de Sint-Salvatorkapel

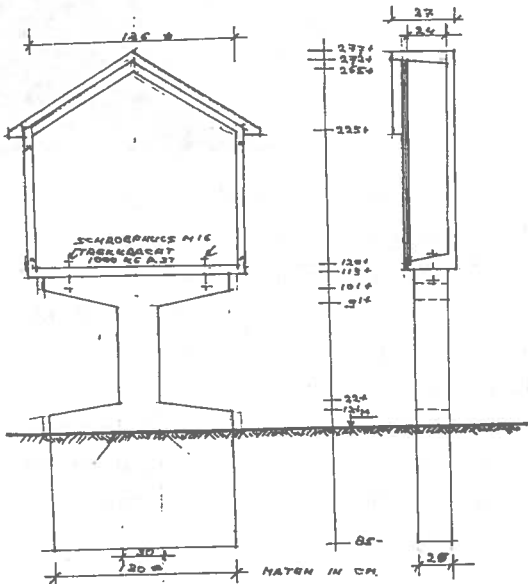
De oudste schriftelijke vermelding van de Sint-Salvatorkapel is te vinden in de registers van het bisdom Luik, waartoe Baarle tot 1559 behoorde. Bij 'Baerle' staat in het jaar 1400 onder andere vermeld: de 'Capella Sancti Salvatorii' (de kapel van de Heilige Verlosser). De dienstdoende priester van 1400 tot 1405 was Johannes Heylen. Hij verving Arnoldus van Heerle, die langdurig afwezig was. De jaarlijkse kapelinkomsten bedroegen 2 mudden en 7 vaten rogge, 13 rijns gulden en 18 stuivers. De priester moest maar tweemaal per week de Heilige Mis opdragen.

Uit opgravingen die de 'Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek' in 1950 verrichtte, blijkt de Sint-Salvatorkapel een veel langere geschiedenis te hebben. Zeer waarschijnlijk stond er op deze plaats achtereenvolgens een houten woudkapel met begraafplaats (8ste eeuw), een houten zaalkapel (10de eeuw), een drieschepige houten kapel (11de eeuw) en een stenen kapel (14de eeuw). Tot het einde van de 10de eeuw vormde deze kleine kapel/kerk waarschijnlijk het christelijke middelpunt van Baarle. Daarna werd een ander geloofscentrum bekend: dat van de Sint-Remigiuskerk.

Tot zover deze historische terugblik. In de komende nummers van 'Van Wirskaante' komen wij hierop uitgebreid terug. Wij zien dan dat de geschiedenis van de Salvatorkapel zich in vier periodes laat verdelen.

De Werkgroep Kapel van Nijhoven heeft niet stilgezeten. Op woensdag 23 februari 2000 werd de start van de eerste fase van de restauratie van de bidtuin officieel gepresenteerd: het betrof de veertien kruiswegstaties. De presentatie vond plaats in de oude Plus-Klus zaak van Jan Seegers aan de Oordeelsestraat en verliep in een gezellige ambiance. Schenkingen van de gemeente Baarle-Nassau (f 6.300) en van onze eigen heemkundekring 'Amalia van Solms' (f 1.000) - wat overigens voor de werkgroep een totale verrassing was - tonen in ieder geval aan dat ons initiatief een breed draagvlak heeft en een warm hart toegedragen wordt.

De vorige keer hebben wij al verteld dat zowel Constant Grooten als Jes en Jan Seegers ook een flinke duit in de zak hebben gedaan, zodanig dat de eerste fase zonder meer gerealiseerd gaat worden.

Zoals het er nu naar uitziet zullen de veertien kruiswegstaties op 15 augustus in hun nieuwe omkastingen te pronken staan. Een kleine greep uit onze bespreking van woensdag 19 april 2000:

1) De kruiswegstaties zijn op twee staties na klaar. De staties IV en XIV moeten nog helemaal behandeld worden. Deze waren er ook het slechtste aan toe. Hierin zullen nog heel wat restauratie-uren van Constant (Stan) Grooten gaan zitten. Maar als je de andere kruiswegstaties ziet, heb je er alle vertrouwen in dat ook dit gaat lukken.

De twaalf staties die klaar zijn, zijn volledig gerestaureerd en hebben na de verschillende behandelingen zoals repareren met jute, gips, stalen versterking en grondverf nog een laatste behandeling gehad met witte olieverf. Met oog voor detail heeft Stan er werkelijk kunststukken van gemaakt, zoals blijkt uit bijgaande foto. Stan vertelde ook dat je bij kruiswegstatie XII (Jezus sterft aan het kruis) aan de stand van de voeten van Jezus kunt zien dat het om een 16de-eeuws ontwerp gaat. Stan is bezorgd dat de staties bij het plaatsen in de betonnen omkastingen beschadigd zullen worden: hij vindt zeker een goede manier om ze erin te krijgen.

2) Jes Seegers (van 'Seegers Beton') heeft alle veertien betonnen omkastingen van de kruiswegstaties gegoten. De bovenkanten, waar de kruiswegstaties in komen te zitten, zijn bij Jan Seegers ('Multimate'): hij zorgt ervoor dat er glas in de bovenkasten komt. De betonnen voeten voor de staties komen 0,85 meter in de grond te zitten. Het ziet er allemaal heel degelijk uit: bekijkt u de tekening (p.79) en de foto maar. Zonder hulp van bovenvermelde ondernemers zou dit alles onmogelijk zijn geweest. Trouwens zonder vrijwilligers, o.a. van de buurtschap 'Nijhoven', zou dit grote project geen kans van slagen hebben.

3) De oude omkastingen zijn intussen door de vele vrijwilligers van de buurtschap Nijhoven afgebroken en verwijderd. Alles is op videofilm vastgelegd: dat krijgen wij nog een keer te zien. Zoals op de foto (p.82) blijkt, is een vrijwilliger de gaten voor de nieuwe omkastingen al aan het graven. Het gaat zo voorspoedig dat hij hoopt in één week tijd alle gaten gegraven te hebben.

De gerestaureerde kruiswegstaties en de betonnen omkastingen komen in de bidtuin iets anders te staan. Antoon van Tuijl heeft een andere indeling ontworpen. Op deze manier komt alles veel beter tot zijn recht en kunnen de kruiswegstaties beter bekeken worden.

4) Bij de ingang van de Sint-Salvatorkapel komt een bord te staan waarop aangegeven wordt wat voor werkzaamheden er verricht worden aan de bidtuin en door wie. Het bord is door vrijwilligers van de werkgroep Kapel van Nijhoven beplakt. Het bord zelf is door Jan Seegers beschikbaar gesteld.

5) De promotie rondom de eerste fase is ook besproken. Dit krijgt rond 15 augustus 2000 een enorme impuls. M.a.w.: de afronding van de eerste fase moet een climax worden.

Kortom er wordt hard gewerkt, door vele mensen, om de eerste fase van dit grote project op 15 augustus 2000 klaar te hebben. Er is zelfs al voorzichtig gesproken over de tweede fase: de kleine staties, de Geheimen van de Rozenkrans en de Zeven Smarten van Maria. Wij hebben nu de vakmensen en de beeldhouwer in ons midden. Hopelijk zetten zij hun schouders ook onder de tweede fase van dit project. U begrijpt dat de gehele restauratie heel veel geld kost. Uw giften zijn welkom op het rekeningnummer 10.38.09.139 van de O.-L.-Vr.-van Altijddurende-Bijstandparochie Baarle-Nassau o.v.v. 'renovatie bidtuin'.

Bronnen:

- 1) 'Baarle in Stukken', heemkundekring Amalia van Solms
- 2) 'Vanuit de Cruijshof', Pater dr. Ed. Loffeld
- 3) De bronnen waarnaar in de tekst verwezen wordt.

Oude Baarlenaren

Ad van Eijl-van de Klashorst

Als je het begrip ‘heemkunde’ overdenkt, dan kom je vanzelf tot de conclusie dat het helemaal zo gek niet zou zijn, als we zo af en toe nog eens oude herinneringen ophalen aan mensen die op één of andere manier een bepaalde plaats hebben ingenomen in onze gemeenschap. Dat kan op allerlei manieren: in de vorm van een verhaaltje of zoals hieronder, in dichtvorm.

Wie kent Lisa Koyen niet? De oude baker die altijd klaarstond om jonge moeders te helpen. Zij is al enkele jaren overleden, maar voor zeer velen is zij nog steeds een begrip.

Toen zij 80 jaar werd, is zij gehuldigd door een klein gezelschap goede bekenden met bloemen en cadeaus. En daarbij hoorde een gedicht over haar leven, met als motief haar grote hobby: het kantklossen. Aangezien dat gedicht ‘en petit comité’ is voorgedragen, is het bij niet veel mensen bekend. Daarom krijgt u het in ons heemblad. Ik denk dat velen het interessant vinden nog eens terug te denken aan de speciale plaats die Lisa in onze gemeenschap heeft ingenomen.

Hulde aan Lisa Koyen

Aan ieder mens wordt bij zijn leven een extra hobby meegegeven.
Die hobby omvat vele taken, je moet er een levenswerk van maken.
God zocht niet lang voor jou keus, want
Jij klost een levenskleed van kant.

En van het prilste begin vind je er je hele leven in:
Stijgende lijnen van je jeugd en niet te temmen levensvreugd,
Een goed besteden van je tijd
En groei naar de volwassenheid.

De vlechtjes - stevig, strak en sterk - getuigen van je levenswerk:
Van 't dag en nacht je weg te gaan om jonge moeders bij te staan.
De linnenslag, handen uit de mouwen, ontelbare wiegelakens vouwen.

De netslag, als lichte tule zo teer, geeft de wiegegordijntjes weer.
De vele, onverwachte hoeken vertellen hoe vaak je moest zoeken;
Waar je soms heel erg snel moest zijn,
Want de moeder had al barens pijn.

En ging het vlugger dan Lisa dacht en baby kwam nog onverwacht
En was (te laat) de dokter daar: 't kind in de wieg, de koffie klaar.
En de jonge moeder, keurig net,
In een behaaglijk schoon bed.

De vreugde van het nieuwe leven wordt overduidelijk weergegeven
In fijne stukjes sierlijk fond van de fraai gekloste rozengrond.
De rusttijd waar je van ging dromen,
Is voor jou echter nooit gekomen,

Je wilde nog steeds nuttig zijn en ging van al die baby's klein
Naar de bejaardenzorg toen toe: je werd dat zorgen nimmer moe.
De kantklosdraden werden fijner,
De gaatjes ook beduidend kleiner.

't Kleed kreeg een ander aanzien, want 't bestond toen uit Parijse kant
Die langzaam, rustig aan ontstaat, die tijd vraagt en maar langzaam gaat.
Lisa die snapte dat alle wel:
Bejaarden lopen niet zo snel.

We hopen dat god je lang mag sparen: klos aan je kleed nog vele jaren.
En komt voor jou ooit de dag dat je moet klossen de laatste slag,
Geef dan je levenskleed maar vlug
Aan je Goddelijke Opdrachtgever terug.

Merkwaardigheden (23)

Antoon van Tuijl

Koninklijke Merkwaaardigheden

In heel Nederland wordt Koninginnedag gevierd. Het is 29 april. Ik ben er niet bij. Mijn werktafel ligt vol met geschiedenisboekjes en knipsels én... wat kom ik daar al rommelend en bladerend tegen? Eén van de over-over-grootvaders van Koningin Beatrix dient zich aan in een oud bundeltje papieren. Zo bedenk ik dat de samenloop van omstandigheden vraagt om Koninklijke Merkwaaardigheden!

Laat ik eens wat zaken op een rij zetten. Vandaag wordt Beatrix toegejuicht, terwijl haar moeder Juliana eigenlijk jarig is. De Nederlandse kroonprins Willem-Alexander verjaarde een paar dagen geleden. Sinds enkele weken wordt er in Nederland stevig gediscussieerd over de rol die het staatshoofd zou moeten of mogen vervullen. En wat ik zo merkwaardig vind, is dat tegelijk in België een soortgelijke vraag opgeworpen wordt.

Zo kwam ik op de gedachte terug te keren naar het tijdstip toen Belgen en Nederlanders voor een gezamenlijk nieuw begin stonden: in 1815 werd definitief afgerekend met Napoleon. Om Frankrijk in toom te houden, regelen de geallieerde landen het zó dat de 'Verenigde Nederlanden' als een noordelijke buffer gaan dienen. Het kan een sterk land worden: België heeft rijkdommen door de mijnbouw en landbouw, Holland is sterk en rijk door zijn scheepvaart en koloniën. Om het nieuwe land aanzien te geven, wordt het tot koninkrijk verheven. Koning Willem I uit het huis van Oranje zal de troon bestijgen.

Voordat dit allemaal geregeld is, geeft zijn vader Prins Willem Frederik in een plechtig schrijven aan wat hij zich voorstelt bij die herenigde Nederlanden.

Hieronder vindt u de hartstochtelijke brief aan zijn zelfstandig geworden onderdanen. Dit schrijven werd in 1813 gepubliceerd.

**WILLEM FREDERIK, BIJ DE GRATIE GODS, PRINSE
VAN ORANJE-NASSAU, ENZ. ENZ. ENZ.**

Allen den genen, die dezen zullen zien of hooren lezen,
salut!

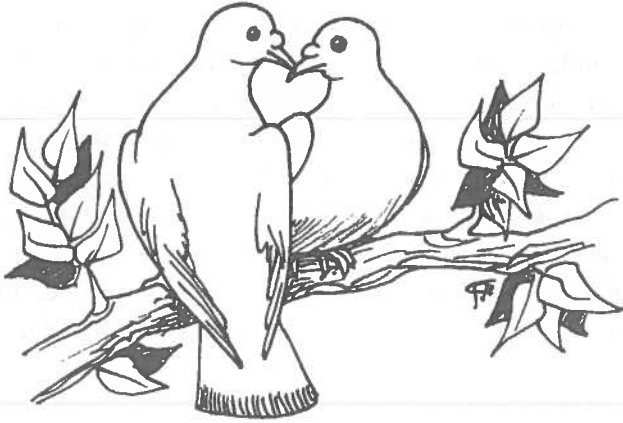
WAARDE LANDGENOOTEN!

Na eene scheiding van negentien jaren, en na zoo vele rampen, heb ik het onuitsprekelijk genoegen, dat ik door u zelve eenstemmig in uw midden worde terug geroepen. Ziet mij hier aangekomen en gereed, om, onder den Goddelijken bijstand, u in het genot van uwe vorige onafhankelijkheid en welvaart te helpen herstellen. Dit is mijn eenig doelwit en het opregt en vurig verlangen van mijn hart. Ik kan u de stellige verzekering geven, dat het insgelijks het oogmerk is van de Bondgenooten. Het is, in het bijzonder, de wensch van Z. K. H. den Prins-Regent van het vereenigd Koninkrijk van Groot-Brittanniën en Ierland. Hiervan zult gijlieden overtuigd worden door den grootmoedigen bijstand van dat magtig Rijk, die ul. onmiddelijk staat gegeven te worden, endie den grondslag zal leggen van de hernieuwing dier oude en naauwe betrekkingen van vriendschap en alliantie; die zoo lang het geluk gemaakt hebben van beide Staten. Ik ben bereid en heb vastelijk besloten, al het verlede te vergeven en te vergeten. Ons gemeen en eenig doeleinde, moet zijn, de wonden van ons dierbaar vaderland te heelen en hetzelfde in zijn vorigen luister en aanzien onder de volkeren te herstellen. De herleeftde koophandel zal, zoo ik vertrouw, een der eerste en onmiddelijkste gevolgen zijn van mijne aankomst. Alle partijschap moet voor altoos van onder ons gebannen zijn. Geene pogingen zullen van mijn kant, en van die van de mijnen, onbeproofd gelaten worden, om uwe onafhankelijkheid, uw geluk en voorspoed te verzekeren en te bevestigen. Mijn oudste zoon, die, onder den onsterfelijken Lord *Wellington*, zich den roem zijner voorouders niet onwaardig getoond heeft, staat mij binnen kort te volgen. Vereenigt u dan, waarde Landgenooten, met hart en ziel met mij, en ons gemeene Vaderland is gered: de oude tijden zullen weldra herleven; en wij zullen aan onze kinderen de dierbare panden kunnen overmaken, die wij van onze voorouders ontvangen hebben.

Aldus gedaan, den 30sten November 1813, en uitgegeven onder mijne handteekening en bijgedrukt zegel.

Liefde

Ad van Eijl-van de Klashorst

Wanneer de duif haar doffer kiest
Dan grijpt hij dra zijn kans
En baltst zijn schoonste dans
En zorgt dat hij haar niet verliest.

Het is ál zorgen dat men ziet:
Hij raadt haar stilste wens,
Gedraagt zich als een mens.
Zijn eigen ik valt in het niet.

Maar duive- is mensenmin gelijk:
De doffer staat zó aan de dijk
En al zijn zorgen zijn om niet.

Zolang de duive, kritisch-koel
Met trots en een bezits-gevoel,
Geen ring nog aan zijn pootje ziet.

Van de vos Reinaert

Piet van der Flaas

In heel mijn leven heb ik maar tweemaal een ontmoeting met een vos gehad. Eenmaal op de Oude Bredasebaan. Het was eind november, het begon al te schemeren en ik peddelde richting Chaam, toen de vos me tegemoet liep. Ik dacht eerst aan een herdershond. Ik pakte mijn veldkijker, tuurde er door en nu herkende ik het dier. Het was een vos. Hij had zijn wintervacht al aan: zijn zomervacht is veel dunner en ligt plat tegen zijn lichaam. Zijn wintervacht bestaat uit circa 1300 haren per vierkante cm, tegen 600 in de zomer. Hij lijkt dan ook aanzienlijk groter. Ook de dekharen zijn groter: ze staan in de dikke ondervacht bijna rechtop.

De tweede maal was in ons bos in de tijd van de dood van honderden konijnen in de natuur door de ziekte (myxomatose). Ze liepen met hun uitpuilende ogen overal tegen aan, toen ik een vos opmerkte die zo'n konijn aan het oppeuzelen was. Hij begon met de huid los te bijten bij de voorpoten en nek en rolde de huid naar achteren om zo heerlijk te smullen. Het vlees van zo'n konijn was goed. Stropers uit Tilburg raapten ze met tientallen op, sneden de kop eraf en namen de rest mede.

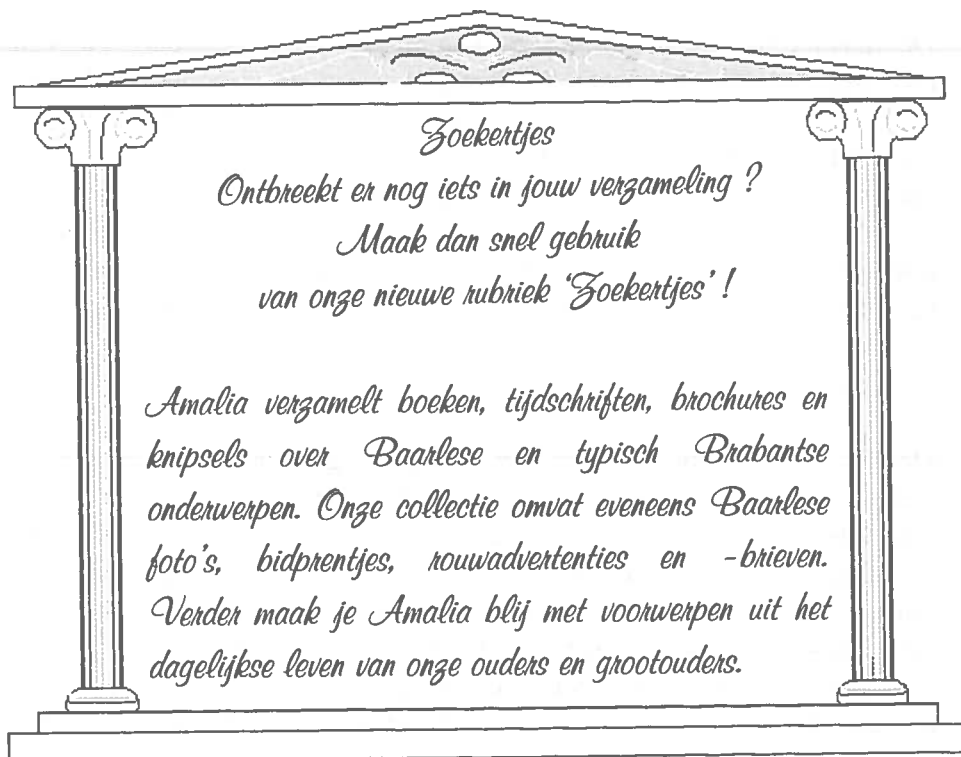
Rein is moeilijk met een ander dier te verwisselen. Hij haalt een gewicht van zes tot tien kg en heeft een lengte van ruim 100 tot 120 cm. Hij heeft een lont (staart) van 45 cm. De schouderhoogte is 35 tot 40 cm. De pels is geelbruin tot donkergrauwbruin. Buik, keel en bloem (staartpunt) zijn gelig.

De ranstijd (paartijd) der vossen valt in januari en februari. Na een draagtijd van 48 à 56 dagen worden er vier tot zeven jongen geboren. Zij worden blind geboren. Na twee weken kunnen ze reeds zien. Na drie maanden kunnen ze al op eigen benen staan. Vossen leven ongeveer acht jaar. Ze huizen in een bouw, een holenstelsel van gangen. Elders in de buurt hebben ze nevenholen. Als een jager wil weten waar hij huist, hoeft hij zijn neus maar te volgen in de zomer: de stank van aangevreten resten van prooidieren liggen in zijn behuizing te rotten. In feite is de vos een alleseter: muizen, mollen, jong en ziek wild, pluimvee, kikkers, insecten en vooral fruit.

Ook in Baarle komt hij nog voor. Een jager ging in de winter zien of Reinaert zich in zijn bouw bevond, hoorde een onderaards gerommel, ging vlug naar huis, deed een gieter vol water. Waarschuwde zijn medejagers. Op de plaats aangekomen liet hij met een slang de bouw vollopen. Inmiddels waren zijn kameraden aangekomen, posteerden zich bij de uitgangen die volliepen. Wie echter niet verscheen, was de vos. Waarschijnlijk had hij de jager gehoord op de bevroren grond en was hij zo gauw de jager verdween er tussenuit getrokken. Pech voor de jagers.

In Hulst staat bronzen beeld van een rechtopstaande vos die uit een boek 'de passie preekt'. Wanneer de vos de passie preekt, boer pas op je kippen. Men wandelt erlangs via het Reinaertpad. Nu hoort ook hij tot de beschermde soorten.

Er zitten wel veel hiaten in deze wetgeving. Er mogen niet teveel vossen komen. Men heeft deze winter in Oostmalle jacht op de vos gemaakt. Resultaat nihil. Vroeger riepen de jagers in de Ardennen de hulp van het leger in. Die lieten met dynamiet ruim vijfduizend hollen in de lucht vliegen. De vossenstand is weer volledig terug. Dat ik hem op mijn wandelingen in Baarle mag tegenkomen, is mijn grote wens.

Toponiemenbeesten (2)

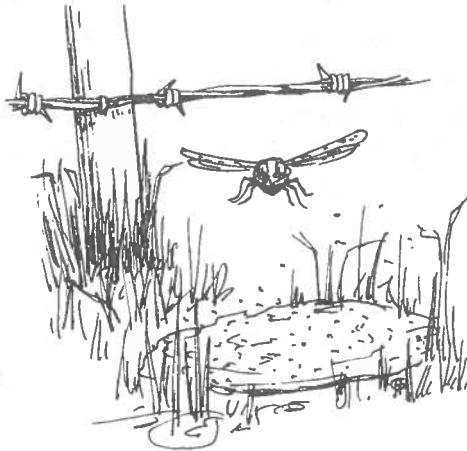
A.W. Aandelèèr

Strontvlieg

'k Liep lest op de Klèène Maoyen
Zo mèr wè te pierwaoie
En toen lag daor in de waai
'Ne grote verse koeienvlaid.
En daorop zaoten, 'k zal nie liegen,
Zeker wel tweehonderd vliegen.

Ik denk, naa mot ik toch is weten
Of die beestjes daorvan eten.
Of da 's'er allenig mèr aon ruuken,
Of wa's'er èègelijk toch gaon zuuken.

Eén zo'n strontvlieg, zo'n goei moeke,
Deej mèn 't haorfèèn uit de doeken:
Wij leggen aaikes in die vlaoien
Zo krèègen wij heel gróóte maoien!

Arme Amalia (34)

Antoon van Tuijl

Bovenstaande titel kan U best vreemd voorkomen. U bekijkt regelmatig deze rubriek en elke keer valt het u op dat er een lange lijst van schenkingen vermeld wordt. Uw conclusie kan dan zijn: Amalia moet zo langzamerhand goed in de spullen zitten. En toch staat er elke keer 'ARME Amalia'.

Toen onze vereniging in 1989 haar intrek mocht nemen in haar eigen heemhuis was zij arm aan leden, arm aan financiën en arm aan spullen om haar nieuwe onderkomen in te richten. We deden toen een oproep aan ieder die ons goed gezind was om ons te helpen aan tafels, stoelen, kasten, een kachel, een aanrecht en wastafel, een kapstok en noem maar op. Dat was een eerste motief om de kreet 'Arme Amalia' te gebruiken.

Al gauw kwam ook een tweede motief zich aandienen. Het toenmalige bestuur besloot om van ons heemhuis geen heemkundig museum te maken. Het had daarvoor goede redenen. Ten eerste: met weer een heemkundig museum breng je weinig nieuws want onze regio heeft er al een aantal. Ten tweede: ons heemhuis is veel te klein om een uitgebreide collectie goed te kunnen tentoonstellen. Het bestuur heeft m.i. goed gekozen met de volgende opzet: wij maken van het heemhuis een plaats waar gewerkt en vergaderd wordt, waar ideeën ontstaan en uitgewerkt worden, waar mensen terecht kunnen voor informatie EN waar we de Baarlenaar regelmatig heemkundige zaken laten zien door middel van wisseltentoonstellingen.

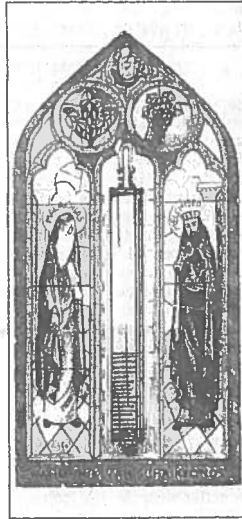
Aanvankelijk leenden wij allerlei voorwerpen om tentoonstellingen te kunnen inrichten. Tegelijkertijd begonnen we te verzamelen. Wij vroegen vooral kleine gebruiksvoorwerpen, omdat er voor grote stukken geen ruimte is.

Naarmate die ‘Arme Amalia’ meer en meer voorwerpen uit vervlogen tijden cadeau kreeg, konden wij uit eigen verzameling putten bij het samenstellen van tentoonstellingen. Zo geredeneerd blijft Amalia ‘Arm’, want wij ontvangen graag allerlei voorwerpen die met het dagelijkse leven van nu, vroeger en heel vroeger te maken hebben. Dit is ook een manier om de geschiedenis vast te leggen. Wij handhaven de titel ‘Arme Amalia’ om onze leden en anderen op te roepen geen voorwerpen weg te gooien die ons iets kunnen vertellen over leven, werken, denken, leren, geloven, enz. van vandaag en gisteren, van onze ouders en grootouders.

Onderstaande mensen hebben deze boodschap al eerder begrepen. Wij vermelden met genoegen weer een aantal schenkingen.

- Louis Verschueren bezorgde ons een aantal knipsels, artikelen, en boeken waarvan een deel direct doorgegeven kon worden aan BiDoc. Andere zaken worden bij de voorwerpen bewaard als evt. tentoonstellingsmateriaal.
- Wout v/d Broek bracht een serie boekwerken mee van het ‘Nederlandsche Rundveestamboek’ van de jaren 1930 t/m 1942. Elke veehouder uit Baarle en Ulicoten kan daar zijn ‘Bertha 3’ of ‘Mazien 7’ in terug vinden.
- Van Mevr. Hermens-Slockers kregen we een wandplaquette waarop de H. Remigius staat afgebeeld. Verdere opschriften maken duidelijk dat het hier gaat om een herdenkingsornament, want de jaartallen 992 en 1942 staan er ook op. Dit slaat dus op het 950- jarig bestaan van Baarles parochie.
- Mevr. v/d Ven-Severijns schonk ons een puntgave wasklok. Mooie aanwinst voor onze was-en strijkafdeling.
- Gust Haagen bracht ons twee vreemdsoortige metalen kokers, zo’n 70 cm. lang. Eén is gewoon recht-toe-recht-aan, maar de andere heeft een verbreed bovendeeel. Vaste woensdagavondbezoekers waren het er al gauw over eens dat het hier om pijlenkokers gaat voor handboogschutters. Zij hebben beslist gelijk!

- Van de familie Hurks kregen we een centenspaarbuisje van het Deken van Schaik-fonds. Elk katholiek Noord-Brabants gezin had er een aan de muur hangen in de jaren die volgden op WO II. Daarin zijn ontelbare koperen centen gespaard voor het goede doel. (Priesteropleiding?)

- Joop Godschalk bezorgde ons voor de vorige tentoonstelling een rekenliniaal en die mochten we na afloop houden.
- Van Jan de Rooy kregen we een distributie-stamkaart met een aantal bonnen.
- Ad Haneveer bezorgde ons een zéér grote foto waarop het confectieatelier van Lehmann in de Stationsstraat in vol bedrijf te zien is.
- De familie Bol uit Oosterhout schonk ons vier doosjes met lampkousjes voor de vroegere gaslampen.

Zo ziet u hoe Amalia weer wat 'rijker' werd. Met dank aan de goede gevers zeg ik u graag tot volgende keer als 'Arme Amalia' zich weer aankondigt.

Aanwinsten BiDoc (6)

Lida Luiten

- ◆ ‘De Nieuwe Spetser’, nrs. 1-100 (11 nrs. uitgezonderd), ruilvereenkomst heemkundekring Marcblas
- ◆ ‘De Nieuwe Spetser’, nrs. 101-269, schenking Herman Janssen
- ◆ ‘Taxandria jaarboek 1988’, aangekocht
- ◆ ‘De zusters Dominicanessen van Voorschoten’, Congregatie van de H. Catharina van Sienna, aangekocht
- ◆ ‘Geestig Geloof’, Nol van Roessel, schenking Lida Luiten
- ◆ Correspondentie omtrent douane- en belastingproblemen in en rond de enclaves, vanaf ong. 1906, schenking via Ineke van Strijp
- ◆ ‘De Volkskrant’ en ‘De Stem’, beiden 24 december 1945, schenkingen van Gerrit de Jong
- ◆ ‘Volkshuisraad in Vlaanderen’, dr. Jozef Weyns, aangekocht
- ◆ ‘Het Koninkrijk der Nederlanden in de 2de Wereldoorlog, deel 4’, Dr. L. de Jong, mei 1940 tot maart 1941, schenking Fons Willemsen
- ◆ Bidprentjes (136 stuks), schenking Frans de Bont
- ◆ Aangekocht van Heemkundekring Nicolaus Poppelius (Ravels, Poppel en Weelde):
 - Inventaris Bibliotheek en Archief Heemkundekring
 - Inventaris Archief Ravels, Weelde, Poppel
 - Bevolking van Ravels 1340-1880
 - Bevolking van Weelde 1340-1880, twee delen
- ◆ Een reeks schenkingen van Frans Tuijelaars:
 - ‘Scilla’ (Heemkundige Kring Schilde; jg. 18, 21, 25)
 - ‘25 jaar Heemkundige Kring Scilla’
 - ‘De Vlierbes’ (H.K. Beerse; jg. 1988, 1989, 1992-1996, 1999)
 - ‘Jaarboek 1998’ (H.K. Malle) 2x
 - ‘Jaarboek 1982’ (Hoogstratens Oudheidkundige Kring)
 - ‘Thomas van Diessen, 1828-1892’, Norbert de Vries e.a.

BiDoc

Herman Janssen

Eind vorig jaar besliste het bestuur om Nicole Ragas-Joosen te ontheffen van haar coördinatieopdracht voor wat betreft BiDoc, het Bibliotheek- en Documentatiecentrum van onze vereniging. Toen bestond de werkgroep BiDoc vier en een half jaar. In die tijdspanne werd er weliswaar veel werk verzet, maar men slaagde er niet in de jarenlang opgebouwde achterstand weg te werken. De openstelling werd telkens weer naar een latere datum verschoven. Op mij werd een beroep gedaan vanuit mijn bestuurstaak als werkgroepbegeleider om de tijdelijke coördinatie waar te nemen, om samen met de leden van BiDoc de werking door te lichten en om een efficiëntere taakverdeling uit te werken. Tegelijk brachten we een studiebezoek aan de archieven van onze collega's in Beerse en Merksplas.

Wat is er veranderd?

Dit alles resulteerde vooreerst in het leggen van andere accenten. Er werd gestopt met het verzamelen van rouwadvertenties uit geheel Vlaanderen en Nederland, een zeer tijdrovend werk. Deze waardevolle collectie zou op termijn onbeheerbaar worden voor onze vereniging en aanleiding geven tot huisvestingsproblemen.

De vrijgekomen tijd kon worden besteed aan dringender zaken, zoals het archiveren van ons boekenbestand. Overeengekomen werd de verzameling rouw-advertenties af te staan aan Nicole: zij heeft er jarenlang zorg voor gedragen. Voortaan beperken we ons tot het verzamelen van rouw-advertenties van overleden Baarlenaren.

Nieuwe afspraken werden vervolgens gemaakt in verband met het knipselarchief: voortaan zou er door een drietal personen thuis worden geknipt en geplakt.

Zo kwam er opnieuw werktijd vrij op de wekelijkse bijeenkomsten (maandagvoormiddag, 10-12u). We verzamelen thans alles chronologisch: dat neemt minder ruimte in (er gaan veel knipsels op een blad en veel bladeren in een map) en werkt aanzienlijk sneller. De volledige ontsluiting moest sowieso in een volgend stadium gebeuren.

De Japanse Kamer is inmiddels geïntegreerd in de werking van BiDoc: hier worden alle ingekomen stukken bewaard tot ze ingeschreven zijn in het register. De Raadzaal is naast vergaderzaal ook de bezoek- en werkruimte van BiDoc. De kleine kamer beneden omvat streekliteratuur en boeken die iets minder nuttig zijn voor het beoefenen van de heemkunde.

Wat verzamelen we?

Voor alle duidelijkheid werd nauwkeurig omschreven wat er wordt verzameld. Dat bleek namelijk zelfs voor leden van BiDoc niet altijd even duidelijk. Ooit werd er gedacht alle documenten te verzamelen met als onderwerp Baarle (of Brabant). Dat is niet haalbaar: je zou ervan verstedd staan hoeveel papier er in Baarle dagelijks wordt volgeschreven, gedrukt of verspreid. Een zinvollere omschrijving luidt:

‘We verzamelen in BiDoc alles wat er over Baarle is gepubliceerd (in de vorm van boeken, tijdschriften, brochures en knipsels) en wat bovendien waardevol is voor de kennis van onze gemeenschap. Onze interesse gaat ook uit naar wat er is gepubliceerd over typisch Brabantse (dus heemkundige) onderwerpen: die vertellen zijdelings iets over ons eigen Baarle. Verder verzamelen we Baarlese foto’s, rouwadvertenties, rouwbrieven en bidprentjes.’

Uiteraard bewaren we nog steeds allerlei door U geschonken voorwerpen voor het nageslacht. Dit gebeurt echter buiten BiDoc om. Deze voorwerpen worden gebruikt voor de inrichting van het Heemhuis of ter gelegenheid van onze wisseltentoonstellingen (zie hiervoor onze rubriek ‘Arme Amalia’).

Wie doet wat?

De meest ingrijpende verandering die werd aangebracht, situeert zich op het vlak van de taakverdeling. Binnen BiDoc zijn namelijk vijf deelverantwoordelijken aangesteld. Zij kregen elk een eigen rubriek binnen het archief toegewezen: Ans Janssen (boeken), Joop Godschalk (tijdschriften), Ad Kusters (knipsels), Theo van Kints (audio-visueel materiaal) en Cinus Rodenburg (dossiers). Zij werken op hun terrein samen met de overige leden van BiDoc. Jan Landman is de nieuwe coördinator: hij bewaakt de werkzame, gemoedelijke sfeer en behoudt het overzicht op het geheel.

Gestart werd met het wegwerken van de achterstand. Daar hadden we ongeveer drie maanden tijd voor nodig. Het betreft de volledige achterstand in het knipselarchief, het sorteren en archiveren van verscheidene deelverzamelingen en het bijeenbrengen van het verenigingsarchief.

Momenteel wordt elke rubriek gearchiveerd. Onze archiefnummers bestaan uit vijf cijfers. Het eerste cijfer duidt de rubriek aan: 1 (boeken), 2 (tijdschriften), 3 (knipsels), 4 (foto's) en 5 (dossiers). De twee volgende cijfers verwijzen naar de plaats waar het voorwerp zich bevindt: het nummer van de boekenplank, de doos of de lade. De twee laatste cijfers duiden daar het volgnummer aan.

Inmiddels werd een zeer degelijke computer aangeschaft. Alle archiefnummers worden daar binnenkort ingevoerd en zo ontstaat stilaan de inventaris van alle aanwezige archiefstukken: een omschrijving, de plaats waar ze worden bewaard en de herkomst ervan. Hiervoor maken we gebruik van een Haza-Data computerprogramma. Na het maken van de inventaris moet elk archiefnummer worden ontsloten. Dat gebeurt met hetzelfde Haza-Data programma, aan de hand van de Hoffman-Krayer trefwoordenlijst. Voor genealogen zal in de toekomst met hetzelfde programma een personenarchief worden aangelegd.

De computer zal voor ons opzoeken waar we in BiDoc over een bepaald onderwerp (of een Baarlenaar) informatie kunnen vinden. Zover zijn we nog niet, maar binnen afzienbare tijd zal met de ontsluiting worden gestart: d.w.z. alle thema's en namen worden per archiefstuk eruitgelicht en in de computer opgeslagen. Dit werk zal uiteraard stapvoets vorderen.

Voor de opening van BiDoc moeten we echter niet wachten op de volledige ontsluiting met de computer. Er bestaat namelijk ook de mogelijkheid om het allemaal zelf op te zoeken, bijvoorbeeld aan de hand van de inventaris. De leden van BiDoc zullen je met plezier daarbij helpen. Een concrete datum voor de opening is er nog niet. Die kan misschien worden gemeld in de volgende 'Van Wirskaante'.

Algemene Ledenvergadering 24 februari 2000

Herman Janssen

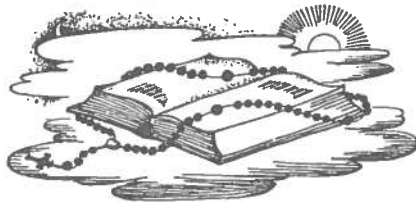
1. Opening

De voorzitter opent de 24ste Algemene Ledenvergadering en heet de 33 aanwezigen van harte welkom. De activiteiten kenden het afgelopen jaar een goede belangstelling. De hoofdthema's waren St.-Ambrosius bijen- en schuttersgilde, Grootmoeders Tijd en De Verdwenen Groep: thema's waaraan prachtige tentoonstellingen waren gekoppeld. Ook in Antwerpen stond Baarle in de kijker. De tentoonstelling in het infopunt Europa leverde bovendien een prachtige brochure op die al onze leden ontvangen hebben.

Het bestuur heeft gekeken hoe het met 'Amalia' verder moet de komende jaren. Het Beleidsplan werd bijgesteld. Straks vertelt Antoon van Tuijl meer hierover. Herman Janssen geeft uitleg over de activiteiten van het afgelopen en het komende jaar en van onze penningmeester hoort U hoe we er financieel voorstaan.

Na een door het bestuur doorgevoerde reorganisatie van onze werkgroep BiDoc heeft Nicole Ragas-Joosen haar functie als bestuurslid beschikbaar gesteld. De reorganisatie heeft ervoor gezorgd dat er weer met veel enthousiasme wordt gewerkt door de leden. De eerste resultaten zijn al zichtbaar. Ons periodiek 'Van Wirskaante' werd beoordeeld door het Vlaams Centrum voor Volkscultuur en we hebben een 'verdienstelijk tot goed' als beoordeling ontvangen: een pluim op de hoed van de redactieraad.

De voorzitter dankt tot slot de bestuursleden die zich het afgelopen jaar hebben ingezet voor 'Amalia van Solms'. Dan vraagt hij een moment van stilte voor de leden die ons zijn ontvallen, met name Toos Jansen-Sterkens, Frans Remeijssen, Terry Baeyens, Clara van Tuijl, dhr. Schouten, Frans Couwenberg en L. Gatzten. Hierna verklaart hij de Algemene Ledenvergadering voor geopend.

2. Mededelingen

Er zijn twaalf afmeldingen: Gust Haagen, Corrie en Jan Landman, Louis Verschueren, Mevr. Ad van Eijl, Dhr. Anema, Staf van Aelst, Rian Voesenek, Fons Raeijmaekers, Dhr. Wolters (Breda), J. Jacobs en R. Kemmeren. Er wordt geen pauze ingelast en na afloop van de vergadering kunnen we samen een borreltje drinken en wat nakaarten.

3. Verslag van de Algemene Ledenvergadering van 1 maart 1999

Het volledige verslag en alle andere stukken lagen ter inzage in het Heemhuis. De voorzitter overloopt in grote lijnen het verslag. Er zijn geen op- of aanmerkingen en het verslag wordt goedgekeurd.

4. Activiteiten 1999

Herman Janssen geeft een overzicht van het voorbije werkjaar en dankt iedereen die heeft meegewerkt. Hij is verheugd telkens opnieuw te mogen vaststellen dat het vele werk wordt geapprecieerd. De beste manier waarop de leden dat laten blijken, is door goed gebruik te maken van het aanbod: een trouwe opkomst is de beste barometer bij de beoordeling van het programma. Vanwege de Algemene Ledenvergadering werden er geen vragen gesteld of opmerkingen gemaakt bij de activiteiten van het voorbije werkjaar.

5. Financieel verslag

De penningmeester bespreekt het financieel jaar met behulp van sheets. De financiële stukken hebben in het Heemhuis ter inzage gelegen. Volgende antwoorden werden gegeven op vragen van de leden :

- De privé-sponsor voor de heemkalender diende om de kosten in de exploitatierekening op te vangen voor het geval we de kalender gratis zouden verspreiden. Daar zijn we niet in geslaagd, maar desondanks bleef het bedrag als een gift weerhouden. Voor onze gemeentelijke subsidieaanvraag gebruiken we in juni hetzelfde financiële verslag als op de Algemene Ledenvergadering. (vraag van Gerrit de Jong)
- Kopieerpapier staat tweemaal vermeld: voor BiDoc (om te plakken) en voor de kopieermachine. (vraag van Joop Godschalk)
- De toner van het kopieerapparaat is nog niet teruggevonden. Er wordt voor gezorgd. (vraag van Joop Godschalk)
- Het ledenbestand stabiliseert zich: er zijn 206 persoonlijke lidmaatschappen en 89 gezinsleden, dat maakt een totaal van $206+(89 \times 2)=384$ leden. (vraag van Dré Moors)
- Het huurcontract van het Heemhuis is onlangs voor negen jaar verlengd. We betalen vrij veel huur aan de gemeente Baarle-Hertog. Bovendien wordt de huurprijs regelmatig geïndexeerd. Dat staat in schril contrast met de heemkundekringen uit de omgeving: zij betalen vaak een symbolische huur. De reden hiervoor is de enclavesituatie: Baarle-Nassau betaalt mee in de huisvestingskosten en geeft de heemkundekring daarom een 'waarderingssubsidie'.

- Daarnaast ontvangen we subsidies voor de activiteiten. Het nieuwe subsidiëringsplan van Baarle-Nassau voorziet voor ons een vergoeding per inwoner: onze vereniging is er immers voor de gehele gemeenschap. Mogelijk wordt dit plan vanavond op de gemeenteraad goedgekeurd. Als dan echter de waarderingssubsidie komt te vervallen, wordt onze vereniging erg benadeeld. (vraag van Dré Moors)

- De huur is behoorlijk groot, maar het Heemhuis kopen is niet mogelijk. De gemeente Baarle-Hertog zal het niet willen verkopen en mogelijk worden wij ooit geconfronteerd met een gebrek aan ruimte zodat wij moeten uitkijken naar een andere huisvesting. (vraag van Dré Moors)

De voorzitter dankt namens het bestuur de penningmeester voor het goede beheer van de financiën.

6. Verslag van de kascommissie

Op 26 januari 2000 kwam de kascommissie bijeen, bestaande uit de heren Piet v.d. Flaas en Gerrit Plaisier. Laatstgenoemde meldt dat geen onregelmatigheden werden vastgesteld in het goed verzorgde financiële verslag. Hij verzoekt dan ook om de penningmeester decharge te verlenen, waarbij de Algemene Ledenvergadering zich door middel van acclamatie aansluit.

7. Bestuursverkiezing

Aftredend volgens de rooster zijn voorzitter Ad Jacobs en bestuursleden Ineke van Strijp en Herman Janssen. Alle drie stellen ze zich herverkiesbaar. Nicole Ragas-Joosen treedt voortijdig terug uit het bestuur. Dré Moors meldt zich als enige aan voor een bestuursfunctie.

Antoon leidt de voorzitterverkiezing. Ad stelt zich herverkiesbaar en er zijn geen tegenkandidaten. Door middel van acclamatie wordt Ad Jacobs voor een periode van drie jaar herbenoemd als voorzitter. Ad heeft intussen vijftien jaar prima werk geleverd in zijn functie. Door zijn bezieling hebben we nu een goeddraaiende vereniging.

Ad wordt bedankt en ontvangt een fles: thuis mag hij een borreltje te drinken. Josée mag hij namens Amalia een bosje bloemen overhandigen. Ad deelt mee dat hij als voorzitter nog altijd met veel plezier werkt en dankt de bestuursleden. Hij leidt zelf het tweede deel van de bestuursverkiezing. De kandidaat-bestuursleden worden voorgedragen en benoemd bij acclamatie. Dré Moors wordt welkom geheten bij het bestuur en stelt zich voor aan de leden.

8. Benoeming kascommissie

Henk Willemse en Gerrit de Jong worden verkozen als leden van de kascommissie voor een periode van twee jaar.

9. Vaststelling van de contributie

Het voorstel van het bestuur om de contributie te handhaven zoals die momenteel is, wordt door de leden unaniem goedgekeurd.

10. Beleidsplan 2000-2005

De doelstellingen van onze vereniging, zoals die omschreven staan in de statuten onder artikel 2, vormen het uitgangspunt voor dit beleidsplan. Antoon van Tuijl licht het toe:

Doelstelling 1

'Het beoefenen van de heemkunde, als bundeling van kundigheden, studie en werkzaamheden, gericht op het eigene van de eigen leefgemeenschap in heden en verleden: de gemeenten Baarle-Nassau en Baarle-Hertog'.

- Het bestuur constateert dat het onderdeel 'studie' uit de eerste doelstelling onvoldoende wordt waargemaakt. Er is een tekort aan beoefenaars van 'bronnen'-onderzoek. De studie naar Baarles geschiedenis en publicatie daarover dient bevorderd te worden. Het bestuur zal nagaan of via cursus, lezing en studiereis leden op dit terrein actief gemaakt kunnen worden.

- Het bestuur neemt zich voor het werkterrein van de vereniging uit te breiden: meer aandacht zal gaan naar Baarle-Grens, Castelrè en Zondereigen. Getracht wordt ter plaatse meer leden te activeren.

-
- Het bestuur is voornemens om bij de activiteiten van de vereniging de scheidingslijn tussen heemkunde en toerisme goed te bewaken. Baarlenaren vormen de doelgroep.
 - Het bestuur zal steeds met alle beschikbare middelen ondersteuning geven aan elk initiatief vanuit de vereniging wat gericht is op het bevorderen van doelstelling 1.

Doelstelling 2

'Het wekken van belangstelling voor eigen streek en volk in brede kring door:

- a. Het verenigen van alle personen uit Baarle en omgeving die werkzaam willen zijn op heemkundig terrein'.*
- Een vereniging bestaat uit leden. Het aantal leden is medebepalend voor het aanbod en de verscheidenheid van activiteiten. Het bestuur streeft ernaar een groot ledenaantal te handhaven en het zo mogelijk uit te breiden.

Doelstelling 2 (vervolg)

- b. 'Samenwerking zoeken met andere heemkundekringen of verenigingen uit het eigen heem die ter bereiking van het gestelde doel van nut kunnen zijn'.*
- Het bestuur acht het nuttig contacten te blijven onderhouden met de overkoepelende organisaties Brabants Heem en Verbond v. Heemkunde.
- Contacten met andere heemkundekringen zijn gewenst. Het bestuur streeft naar een nuttige uitwisseling van ideeën en werkwijzen tussen onze en andere verenigingen. Het bestuur neemt zich voor het contact met 'Marcblas' van Merksplas uit te bouwen i.v.m. hun en onze verbondenheid met Zondereigen.
- Contacten met plaatselijke verenigingen hoeven niet structureel te zijn. Als ze zich voordoen zal het bestuur vanuit een open houding beoordelen of en in welke mate samenwerking zinvol is.
- Onze vereniging is werkzaam in twee gemeenten. Het volgen, 'bewaken' en beïnvloeden van gemeentelijk beleid is belangrijk voor een

vereniging die geïnteresseerd is in verleden, heden en toekomst van haar omgeving. Daarvoor is een goed contact met de gemeentebesturen nodig. Dat geeft ons de mogelijkheid tot het doorgeven van wensen en ideeën en het bevragen van plannen of te nemen besluiten. Structureel overleg behoort niet tot de mogelijkheden. Het bestuur zal elk incidenteel overleg te baat nemen om deze doelen te bereiken. N.B.: structureel heeft onze vereniging wel inbreng via vertegenwoordiging in gemeentelijke commissies: Sportraad (B-H), Monumentencommissie en Milieuplatform (B-N).

Doelstelling 2 (vervolg)

c. *'Het houden van vergaderingen, studieavonden, spreekbeurten, excursies en tentoonstellingen'.*

- Het bestuur neemt zich voor zeer attent te blijven op wensen vanuit de leden omtrent bovenstaande doelstelling.
- Het bestuur constateert met tevredenheid dat de activiteitencommissie goed werk levert. Waar nodig zal het bestuur bijdragen aan het meer structureren van de werkzaamheden.
- Het bestuur zal ook andere werkgroepen stimuleren tot activiteiten die passen in bovenstaande doelstelling.
- Het bestuur zal waakzaam blijven op:
 1. Goede spreiding van activiteiten en vermijden van overaanbod
 2. Lange-termijn-planning
 3. Juist verband tussen activiteit, heemkunde en Baarle

Doelstelling 2 (vervolg)

d. *'Het vormen en stimuleren van werkgroepen'.*

- Het bestuur respecteert de leden die ondersteunend passief of consumerend lid zijn.
- Het bestuur tracht daarnaast veel leden te activeren. Dat kan in twee soorten werkgroepen:
 1. Leden met een gemeenschappelijke interesse bijeen brengen, zodat ze samen aan hun belangstellingsveld kunnen werken.

2. Werkgroepen door het bestuur in het leven geroepen om bepaalde taken voor de vereniging uit te voeren.

- Het bestuur ziet vooral de noodzaak de bestaande groepen goed te ondersteunen, voordat aan nieuwe werkgroepen gedacht wordt.

Doelstelling 2 (vervolg)

e. 'Het ontplooiën van activiteiten tot behoud van het eigen natuur- en cultuurbezit'.

- Het bestuur zal zorg dragen voor het continueren en eventueel uitbreiden van een jaarlijkse serie natuurwandelingen om zo de waardering voor eigen natuur en landschap te blijven bevorderen. Lezingen en tentoonstellingen in dit kader worden in de komende jaarprogramma's opgenomen.

- Het bestuur ondersteunt van harte de werkzaamheden van de werkgroep Floron omdat daardoor studie gemaakt wordt van de plaatselijke flora.

- De vereniging blijft invloed houden op het beleid van de gemeente Baarle-Nassau terzake van natuur- en milieuvraagstukken door zich te laten vertegenwoordigen in het 'milieuplatform'.

- De vereniging blijft ook ons bouwkundig cultuurbezit behoeden. Het bestuur draagt zorg voor een deskundige vertegenwoordiging in de gemeentelijke monumenten-commissie van Baarle-Nassau. Vanuit onze vereniging startte destijds het project betreffende de renovatie van de Nijhovense bidtuin. Wij gaven de aanzet en het bestuur overhandigde gisteren namens de heemkundekring een financiële bijdrage (f 1.000).

- Het bestuur zal zich beraden op de profilering van Baarle d.m.v. de enclaves en voorstellen formuleren. De VVV kan onze enclave-wandelingen geschikt maken voor het toerisme. Wij hebben alvast een afspraak met de twee gemeentebesturen op onze agenda staan.

Doelstelling 2 (vervolg)

f. 'Het inrichten van een heemkundig museum en een heemkundige bibliotheek'.

-
- Uit praktische overwegingen heeft het bestuur al wel eerder besloten niet over te gaan tot de vorming van een heemkundig museum. Dit standpunt wordt gehandhaafd. Wisseltonstellingen genieten de voorkeur. Het bestuur zal alle mogelijkheden inzetten om de kwaliteit van de tentoonstellingen die we gewend zijn te handhaven.
 - Het bestuur streeft naar een gefaseerde openstelling van BiDoc. Het neemt zich voor om in overleg met de werkgroep te komen tot:

1. Een zo spoedig mogelijke volledige openstelling
2. Een probleemloze en ruime toegankelijkheid
3. Een zo werkbaar mogelijk gebruik van de bovenverdieping van het Heemhuis als werk- en studieruimte

Doelstelling 2 (vervolg)

g. 'Het uitgeven van een periodiek, een jaarboek, enzovoorts'.

- Het bestuur is tevreden met de vorm en de inhoud van 'Van Wirskaante'. Het zal er dan ook op blijven toezien dat er een goed bemenste redactieraad is, die alle nodige faciliteiten krijgt om een product met kwaliteit te blijven leveren.
- Het bestuur erkent dat het voorlopig nog de menskracht ontbreekt om telkens opnieuw tot de uitgave van een jaarboek te kunnen komen. Het zal echter voorstellen vanuit de redactieraad of vanuit andere werkgroepen om te komen tot themanummers van 'Van Wirskaante' steeds positief beoordelen.
- Het bestuur zal een lange-termijn-planning opstellen van gedenkwaardige feiten om aan de hand daarvan heemkundige publicaties ruim op voorhand te kunnen voorzien.

Het Heemhuis

Het Heemhuis staat centraal in onze vereniging. Bijna alle activiteiten vinden er plaats of vangen er aan. Het bestuur zal zich op korte termijn een beeld vormen van een zo optimaal mogelijk gebruik van de verschillende ruimten. Dat kan wijzigingen van de huidige verdeling en inrichting met zich meebrengen.

Te denken valt aan andere inrichting van vestiaire en toilet, inrichting van voormalig kolenhok tot werkplaats, overkapping van een deel van de binnenplaats, restauratie van het cachot,... De Japanse Kamer wordt een werkkamer voor BiDoc.

11. Activiteitenkalender 2000

Herman Janssen bespreekt de activiteiten van het nieuwe werkjaar. Het volledige programma verscheen reeds in het decembernummer 1999 van 'Van Wirskaante'. Tijdens de tentoonstelling 'Uit Baarlese Collecties' kan een beroep worden gedaan op de bezoekers om te vernemen wie er op de foto's staat (tip van Joop Godschalk).

12. Rondvraag

Er wordt door de leden geen gebruik gemaakt van de rondvraag.

13. Sluiting

De voorzitter dankt de aanwezigen en roept de leden op om toe te treden tot de werkgroep die het feestprogramma '25 jaar Amalia' (8 juni 2001) gaat voorbereiden. Ook in BiDoc zijn medewerkers nog altijd welkom. Hij nodigt vervolgens iedereen uit voor een glaasje wijn in de huiskamer en sluit daarmee om 22.15u de vergadering.

Verrassing

Christa Barten

Op 28 april jongstleden kwam Fons Willemsen samen met zijn vrouw naar het Heemhuis om een groep ouderen langs zijn foto's rond te leiden. Helaas voor hem, er was geen enkel oudje op komen dagen. Wel aanwezig waren zijn familie, de leden van de Werkgroep Ulicoten en de burgemeester van Baarle-Nassau: het had de koningin behaagd Fons te onderscheiden als Lid in de Orde van Oranje Nassau. Hoewel het uitreiken van de onderscheiding plaats vond in Baarle, is deze verleend voor zijn activiteiten in Ulicoten. Jarenlang heeft Fons Willemsen zich daar met hart en ziel ingezet voor het verenigingsleven en voor het behoud van het culturele erfgoed van het dorp.

In 1971 was Fons Willemsen één van de oprichters van de Sportvereniging Ulicoten. De eerste jaren werd er gespeeld op een veredeld weiland, dat door een particulier ter beschikking was gesteld. Tot 1987 was hij voorzitter, daarnaast was hij lid van de activiteitencommissie en elftalleider.

Niet alleen sport had zijn interesse: op 4 juni 1986 is de Werkgroep Ulicoten opgericht. Een aantal leden van de heemkundekring Amalia van Solms was van mening dat er extra aandacht geschonken moest worden aan het culturele erfgoed van Ulicoten. Fons Willemsen is vanaf de eerste bijeenkomst voorzitter en inspirerende voortrekker geweest van de activiteiten van de werkgroep. Eén van de vele hoogtepunten was de viering van 550 jaar Ulicoten in 1994. In dat jaar is, met groot succes, de Bernardusprocessie weer ingevoerd. Als voorzitter van het Comité 550 jaar Ulicoten heeft Fons Willemsen mede zorg gedragen voor de tentoonstelling over de geschiedenis van Ulicoten. Voor al deze activiteiten en nog veel meer heeft Fons Willemsen deze onderscheiding gekregen. Maar daarvoor had hij het allemaal niet gedaan, zoals hij zei: 'het moet gewoon uit het hart komen'.

'Van wa ge gère doet, lijde nie veul'

Volksmuziek met de Gebroeders

Ria Laurijssen

Op woensdagavond 16 februari liep bij Olympia de zaal goed vol voor een optreden van 'De Gebroeders' uit Heeze. Deze cabaretgroep bestaat sinds 1983 en wordt gevormd door de gebroeders Erik Koolen en Ad v.d. Berg (volgens eigen zeggen alleen door dezelfde moeder met elkaar verbonden) en Cor Visker. De avond begon met een muzikale rondreis door Brabant. Na een ode aan Bergen op Zoom ging het via 't Harmonieke van Bergeijk naar Den Bosch. Ook werd het volkslied van Heeze gezongen en de rondreis werd besloten met 'Toen Hertog Jan kwam varen'. Dit alles werd door alle aanwezigen volop meegezongen. Na een leuke anekdote over Januske van Geffen die de burgemeester beledigd had door hem een varken te noemen en daarom voor de rechter moest verschijnen, was het tijd voor een gedicht en een muzikaal intermezzo op de fluit.

Ook werd er een parodie gebracht op het bekende 'Jantje zag eens pruimen hangen'. Het 'Ik hou van Brabant' en 'Mambo Janboel', wat gaat over uitvindingen van de laatste eeuw, werd meegezongen. De Gebroeders traden ooit op in het buitenland, wat bleek uit de diverse Engelstalige en Duitstalige liedjes. Ondertussen had een van de leden van de cabaretgroep zich als (ouderwetse) pastoor verkleed. Onder het genot van een glas wijn gaf hij een leuke uitleg over het Roomse leven van vroeger. Uit de zaal kwamen vele reacties van herkenning los. Na nog diverse liedjes kwam er helaas een eind aan deze gezellige avond en iedereen ging dik tevreden naar huis.

Diegenen die er deze avond niet bij waren, hebben heel veel gemist: zo'n avond is 'leerzaam' en zeker voor herhaling vatbaar. We kunnen terugkijken op alweer een goed georganiseerde activiteit!

Op bezoek bij Paulus van Daesdonck

Piet van der Flaas

Zaterdag 29 april is het een drukte van jewelste in en om ons Heemhuis. Het is verzamelen geblazen om per rijwiel of auto gezamenlijk een bezoek te brengen aan de heemkundekring Paulus van Daesdonck (Ulvenhout).

De Heren van Daesdonck bezaten vroeger een kasteeltje dat door hen eeuwenlang bewoond werd. Dit lag op een eiland in een vijver: op de westelijke oever van de rivier de Mark ter hoogte van de Schele Brug. In september 1831 is het afgebrand. Een half jaar later volgde de nabijgelegen boerderij. De bouwval van het kasteeltje werd gesloopt. De boerderij werd een honderdtal meter verderop herbouwd. Enige 17de eeuwse overblijfselen van het kasteeltje zijn in de boerderij (Daesdonckseweg 5) verwerkt.

‘Paulus’ is een zeer bloeiende kring met ruim zeshonderd leden. Niet alleen uit de eigen gemeente maar ook uit de regio (b.v. Breda) trekt men vele leden aan. Behalve hun mooie naam waarmede ze naar buiten treden, geven ze ook een mooi tijdschrift uit genaamd : ‘De brieven van Paulus’. Lange tijd heeft een Bredase leraar tekenen, J. Soeterboch genaamd, de omslagen getekend. Juweeltjes van pentekeningen van allerhande voorwerpen, gebouwen enz. Helaas is hij niet meer onder ons.

De bijeenkomst is gepland op Lemmerdijk nr.1. In 1965 kocht de gemeente Nieuw Ginneken deze boerderij van de dames Betje en Meintje Verdaasdonck. Deze hadden nog wel het recht van gebruik en bewoning gezamenlijk en bij opvolging ten behoeve van de langstlevende. In 1985 stierf de laatste en had de kring een eigen home. Nu werden de vaklui ingeschakeld (kringleden) om deze boerderij op te knappen.

Op 17 februari 1995 werd een officiële overdracht getekend tussen de gemeente Nieuw Ginneken en de stichting Paulus Museum. De stichting krijgt het recht van erfpacht over het museum met bijbehorende grond voor de tijd van veertig jaar tegen jaarlijkse betaling van een zogenaamde canon. Dit heuglijk feit werd beklonken met een brandewijntje met suiker.

Koningin Wilhelmina die in 1945 op het landgoed Anneville in Ulvenhout verbleef, was op een buurtfeest aanwezig en verorberde een worstenbrood toen ze tegen Jaon, een landbouwer, opmerkte : ‘Het is wel een flink hapje, hé.’ Hij zei : ‘Agge d’r zo’n stuk of zeven op hèt, dan slaapte vannacht goed!’ Dat was het advies van Jaon aan Hare Majesteit.

Ongelooflijk wat er te zien was in dit mooi gerestaureerde pand uit 1906. Ge keekt uw ogen uit. In de kelder stonden weckpotten met alle soorten fruit uit 1936. Ik had er gaarne van geproefd na al die jaren. Allerlei gereedschappen uit vroegere dagen werden er getoond: van bakkers en smeden tot leerlooiers toe. Vol ontzag stond een martiale marechaussee toe te kijken of wij ons wel gedroegen.

Ook lag er de ambtsketting van de eerste burger van de inmiddels opgeheven gemeente Nieuw Ginneken tentoon en hing er een tekening van de molen ‘De Hoop’ uit Bavel gebouwd in 1865. Wel een stevige constructie. Men kon een winkel uit de dertiger jaren bewonderen met o.a. zoethout en tal van andere producten uit die tijd.

Toen we na afloop buiten gingen, regende het flink. Diegene met de fiets reden naar de uitspanning ‘De Fazanterie’ voor een heerlijk kopje koffie. Persoonlijk vond ik het een zeer interessante uitstap.

Activiteitenprogramma

Herman Janssen

Heemreis naar Bergen op Zoom

Op zaterdag 17 juni 2000 gaat 'Amalia' met de bus op reis naar Bergen op Zoom. Het vertrek is gepland aan de Loswal om 08.30u. Om 17.00u zijn we terug in Baarle (voor de liefhebbers van Euro 2000: dat is een uur voor de aftrap van Roemenië-Portugal in Arnhem). Inschrijven kan tot de bus volzet is en de deelname kost f 50,- (900 BF) pp. Kinderen betalen f 45,- (800 BF). Niet-leden mogen ook mee maar betalen de volledige kostprijs: f 55,- (1000 BF). U kent ons principe: geen inschrijving zonder eerst te betalen.

Bij onze aankomst in Bergen op Zoom worden we getrakteerd op een Bergse specialiteit: koffie (of thee) met Bas-taert. Deze heerlijke koek met spijs en zuidvruchten herinnert aan een befaamde inwoner: Jan Metten Lippen, destijds Heer van Bergen. Hij stamde af van een bastaardzoon van Hertog Jan II van Brabant en had bovendien zelf maar liefst 53 bastaardkinderen.

Daarna gaan we op stap onder leiding van twee stadsgidsen. Op vraag van enkele leden hebben we de afstand wat ingekort. Bijgevolg brengen we geen bezoek aan de oude haven, maar kiezen we voor een wandeling in de buurt van de Grote Markt. Daar zijn fraaie monumenten te zien.

We bezoeken de Sint Gertrudiskerk, waar onze gidsen een verhaal ophangen over grafsymboliek en oude begrafenisgebruiken (onder voorbehoud: als er een uitvaart is, vervalt het bezoek aan de kerk). We brengen ook een bezoek aan het monumentale stadhuis, waar de zinspreuk 'Mille periculis supersum (Duizend gevaren kom ik te boven)' verwijst naar de vele oorlogen en bezettingen waar de stad door de eeuwen heen onder geleden heeft.

‘s Middags wordt een koffietafel geserveerd, bestaande uit een kop soep, diverse soorten brood en beleg, krabsalade, een kroket, tweemaal koffie (thee of melk) en fruit.

Vervolgens worden we rondgeleid in het Markiezenhof, één van de mooiste laat-gotische stadspaleizen van West-Europa. Na afloop bent U een uurtje vrij om nog wat rond te dwalen door het museum of om een bezoekje te brengen aan de museumwinkel. Misschien verkiest U een terrasje in de zon om te genieten van de ‘streetparade’ in het kader van het 25ste Philip Morris Jazz weekend. Ons maakt het allemaal niet veel uit, zolang U maar om 16.00u aan de bus bent, want dan vertrekken we huiswaarts.

Geleide fietstocht op 19 juli

Op woensdag 19 juli organiseren we naar goede jaarlijkse gewoonte voor de vierde keer op rij een thematische fietstocht. De voorbije zomers gingen we op zoek naar 'nisbeelden', 'enclaves' en 'kapellen'. Dit jaar staan 'landbouwgereedschappen' op het programma en fietsen we naar Alphen, waar we het museum 'Van Oudsher' van Wim en Riet Segers bezoeken. In tien jaar tijd bouwden zij een verzameling op van kleine en grote boerenwerktuigen, waarvan er vele al jarenlang niet meer worden gebruikt. Alles staat opgesteld in de boerenshuur op de hoek van de Oosterwijksestraat en de Rielseweg.

Wim en Riet ontvangen ons met koffie en koek in de stal bij hun 300 jaar oude boerderij. Inschrijven kan in het Heemhuis tot woensdag 12 juli. Je betaalt voor deze activiteit F 5,- (of 100 BF) per persoon. Wij rekenen weer op Uw deelname!

'In de voetsporen van Bernardus'

De driedaagse heemreis naar Dijon gaat door van 31 augustus tot 2 september en zal worden geleid door Antoon van Tuijl en mijzelf. Intussen hebben we ter plaatse de nodige voorbereidingen getroffen en het programma op punt gesteld. Mits een portie zon belooft het een onwaarschijnlijk mooie tocht te worden: zowel landschappelijk, cultureel als spiritueel. Dit wordt in ons rijke activiteiten aanbod misschien wel het absolute hoogtepunt ooit.

Graag ontvingen wij voor het aanleggen van een wachtlijst de namen van kandidaat-deelnemers. Onlangs immers hebben zich enkele inschrijvers afgemeld: er bestaat dan ook een reële kans dat U alsnog met ons mee kan reizen.

Activiteitenkalender

Herman Janssen

Juni

- zon 04 10.30-13.00u Open-zondag
zon 04 13.30-16.00u Tentoonstelling 'Uit Baarlese collecties (3)'
za 17 08.30-17.00u Heemreis naar Bergen-op-Zoom

Juli

- zon 02 10.30-13.00u Open-zondag met opening van een
tentoonstelling schilderijen
zon 02 13.30-16.00u Tentoonstelling schilderijen
wo 19 19.00-22.00u Geleide fietstocht: bezoek aan de collectie
gereedschappen van Wim Segers (Alphen)

Augustus

- zon 06 10.30-13.00u Open-zondag
zon 06 13.30-16.00u Tentoonstelling schilderijen
? Deelname Brabants Heemkamp in Alphen
za 19 10.00-18.00u Lokale Heemdag
do 31 Van Wirskaante extra
'In de voetsporen van Bernardus'
do 31 v.a. 06.30u Heemreis 'In de voetsporen van Bernardus'
o.a. naar Fontaine, Dijon, Cîteaux en Clairvaux

September

- vr 01 (de ganse dag) Heemreis 'In de voetsporen van Bernardus'
vr 01 Van Wirskaante 2000 nr. 3
za 02 tot 23.30u Heemreis 'In de voetsporen van Bernardus'
zon 03 10.30-13.00u Open-zondag
zon 03 13.30-16.00u Tentoonstelling schilderijen
zon 10 10.30-13.00u Presentatie Heemkalender

van w i r s k a a n t e